

ЗАКОН

О ОБЛИГАЦИОНИМ И ОСНОВАМА СВОЈИНСКО-ПРАВНИХ ОДНОСА У ВАЗДУШНОМ САОБРАЋАЈУ

(„Службени гласник РС“, бр. 87/11 и 66/15)

Део први

I. УВОДНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет закона

Члан 1.

Овим законом уређују се облигациони односи у ваздушном саобраћају који се односе на уговоре о превозу путника, пртљага и ствари; уговоре о обављању других комерцијалних делатности у ваздушном саобраћају; уговоре о закупу ваздухоплова; уговоре о осигурању у ваздушном саобраћају, као и на односе који настају у случају штете коју ваздухоплов у лету причини трећим лицима и стварима на земљи.

Овим законом се, такође, уређују својинско-правни односи на ваздухоплову као што су својина и заложно право на ваздухоплову, поступак извршења и обезбеђења на ваздухоплову, као и надлежност судова у погледу извршења и обезбеђења.

На односе из става 1. овог члана који нису уређени овим законом сходно се примењују општи прописи којима се уређују облигациони односи.

Уговори и општи услови превоза

Члан 2.

Облигациони односи у ваздушном саобраћају уређени одредбама овог закона могу се уговором, односно општим условима превоза и другачије уредити, ако то није у супротности са законом.

Општим условима превоза из става 1. овог члана (у даљем тексту: услови превоза) авио-превозилац прописује начин извршења послова у вези са уговорима о превозу.

Уговором, односно условима превоза из става 2. овог члана не могу се предвидети одредбе којима се авио-превозилац потпуно или делимично ослобађа одговорности предвиђене овим законом, искључују или ограничавају права која по овом закону припадају путнику и наручиоцу превоза, пребацује терет доказивања са авио-превозиоца или којима се предвиђају ограничења одговорности која су повољнија за авио-превозиоца од ограничења предвиђених овим законом, ако овим законом није другачије одређено.

Авио-превозилац мора заинтересованом лицу, на његов захтев, да стави на увид услове превоза.

Значење израза

Члан 3.

Поједини изрази употребљени у овом закону имају следеће значење:

1) *аеродром* је свако дефинисано подручје (укључујући све објекте, инсталације и опрему), на копну или на води или на фиксној, фиксној приобалној или плутајућој структури, које је у целини или делимично намењено за слетање, полетање или кретање ваздухоплова;

2) *авио-превозилац* је привредно друштво или предузетник који има важећу оперативну дозволу;

3) *авио-превозилац стране потписнице ЕСАА споразума* је авио-превозилац којем је надлежно тело стране потписнице ЕСАА споразума издало важећу оперативну дозволу у складу са Уредбом Европског парламента и Савета (ЕЗ) бр. 1008/2008 од 24. септембра 2008. године о заједничким правилима за обављање ваздушног саобраћаја у Заједници;

4) *ванредне околности* су ситуације у којима исход одлуке у погледу управљања ваздушним саобраћајем у вези с одређеним ваздухопловом одређеног дана доведе до дужег кашњења, кашњења ваздухоплова преко ноћи или отказивања једног или више летова тим ваздухопловом, иако је авио-превозилац предузео све разумне мере да се кашњење или отказивање лета избегне;

5) *добровољац* је лице које се благовремено пријавило за укрцавање сходно условима из члана 8. став 3. овог закона, а које је спремно да прихвати понуду авио-превозиоца да одустане од своје резервације у замену за погодности;

6) *домаћи превоз* је превоз ваздухопловом код кога се, према уговору о превозу, место поласка и место одредишта налазе на територији Републике Србије;

7) *ЕСАА споразум* је Мултилатерални споразум између Европске заједнице и њених држава чланица, Републике Албаније, Босне и Херцеговине, Републике Бугарске, Републике Хрватске, Бивше Југословенске Републике Македоније, Републике Исланд, Републике Црне Горе, Краљевине Норвешке, Румуније, Републике Србије и Мисије привремене управе Уједињених нација на Косову (у складу са Резолуцијом Савета безбедности УН 1244 од 10. јуна 1999. године) о успостављању Заједничког европског ваздухопловног подручја;

8) *ималац права* је лице које на основу уговора има захтев према авио-превозиоцу;

9) *јавни авио-превоз* је лет или серија летова ради превоза путника, пртљага, поште и ствари који је, уз плаћање цене превоза или закупнине, доступан свима под једнаким условима;

10) *јавни путнички авио-превоз* је авио-превоз путника који авио-превозилац обавља путем редовних или ванредних летова који је понуђен јавности уз накнаду, било као самосталан лет, било као део пакет аранжмана;

11) *корисник аеродрома* је правно лице или предузетник који је одговоран за превоз путника и/или пртљага и/или поште и/или ствари ваздушним путем, од аеродрома или до аеродрома;

12) *крајње одредиште* је одредиште које је наведено у путној карти која се показује на пулту за пријављивање путника за лет или, у случају директно повезаних летова, одредиште последњег лета. Доступни алтернативни

повезани летови се не рачунају ако је поштовано првобитно планирано време доласка;

13) *лице које има право на накнаду штете* је путник, односно свако друго лице које је овлашћено да захтева накнаду штете проузроковану путнику, сагласно важећим прописима;

14) *лице са инвалидитетом или лице са смањеном покретљивошћу* је лице чија се покретљивост смањује у превозу, због било које физичке неспособности (чулне или локомоторне, сталне или привремене), менталне неспособности, старости или другог узрока неспособности, а чије стање налаже посебну пажњу и прилагођавање услуга које се пружају путницима његовим потребама;

15) *међународни превоз* је превоз ваздухопловом код кога се, према уговору о превозу, место поласка и место крајњег одредишта налазе на територијама две државе или на територији само једне државе, ако је предвиђено међуслетање на територији друге државе;

16) *Монтреалска конвенција* је Конвенција о обједињавању извесних правила за међународни превоз ваздушним путем, потписана у Монреалу 28. маја 1999. године, која је потврђена Законом о потврђивању Конвенције о обједињавању извесних правила за међународни превоз ваздушним путем („Службени гласник РС”, број 38/09);

17) *наручилац превоза* је лице које са уговорним превозиоцем закључује уговор о превозу;

18) *оперативна дозвола* је исправа којом се њен ималац овлашћује да обавља јавни авио-превоз како је наведено у дозволи;

19) *оператер аеродрома* је привредно друштво, друго правно лице или предузетник који користи аеродром, регистрован је да пружа аеродромске услуге и има дозволу за коришћење аеродрома који је уписан у Регистар аеродрома;

20) *организатор путовања* је, са изузетком авио-превозиоца, лице које редовно организује пакет аранжмане и продаје их или нуди на продају, директно или преко посредника;

21) *ортодрома* је геодетска линија која представља најкраћи пут између две тачке на земљиној лопти, лук великог круга;

22) *отказивање лета* је изостанак лета који је претходно био предвиђен и на коме је резервисано најмање једно место;

23) *пакет аранжман* је унапред одређена комбинација услуга којом се организатор путовања обавезује да путнику прибави најмање две услуге које се састоје од превоза, смештаја или других туристичких услуга које чине целину и које се пружају у времену дужем од 24 h или укључују барем једно ноћење, а путник се обавезује да организатору путовања плати за то једну укупну (паушалну) цену;

24) *паркинг аеродрома* је паркинг који се налази у оквиру граница аеродрома или под директном контролом тела које управља аеродромом, који је намењен путницима који користе аеродром;

25) *пошиљалац* је лице у чије име се, на основу уговора, предаје ствар на превоз;

26) *прималац* је лице које је овлашћено да у месту крајњег одредишта прими ствар предату на превоз;

27) *пртљаг*, ако није другачије наведено, је предати (регистрован) или ручни пртљаг, сходно члану 17. став 4. Монреалске конвенције;

28) *путник* је лице које на основу уговора о превозу има право на превоз ваздухопловом;

29) *путна карта* је важећи документ, или неки еквивалент томе који није у папирном облику, укључујући и електронски облик, који даје право на превоз, а који издаје или одобрава авио-превозилац или његов овлашћени посредник;

30) *резервација* је исправа којом се потврђује да путник има путну карту или други доказ да је резервација прихваћена и потврђена од стране авио-превозиоца или организатора путовања;

31) *Савет* је Савет авио-превозилаца који користе аеродромске услуге и сачињавају га представници корисника аеродрома или организације које их представљају;

32) *специјално право вучења* је обрачунска јединица коју одређује Међународни монетарни фонд. Динарска противвредност специјалних права вучења обрачунава се према методи процене коју је дефинисао Међународни монетарни фонд;

33) *ствари* су роба која се даје на превоз, а није обухваћена одредбама овог закона које се односе на уговор о превозу путника;

34) *стварни авио-превозилац* је авио-превозилац који обавља или намерава да обави лет на основу уговора с путником или у име другог, правног или физичког лица које има уговор с путником;

35) *тело које управља аеродромом* је привредно друштво, друго правно лице или предузетник чији циљ је да, према националним прописима, пре свега руководи и управља инфраструктуром аеродрома и да усклађује и надзире делатности различитих оператера на аеродрому или систем аеродрома;

36) *уговорни превозилац* је лице које је закључило уговор о превозу са путником, наручиоцем превоза или пошиљаоцем;

37) *узастопни превозилац* је лице које на основу уговора о превозу који закључи први превозилац, извршава један део тог превоза уз пристанак путника, односно наручиоца превоза;

38) *ускраћивање укрцавања* је ускраћивање могућности путницима да се укрцају на лет, мада су се пријавили за укрцавање, сходно условима из члана 8. став 3. овог закона, изузев ако им се укрцавање ускрати из оправданог разлога, као што су здравствени, безбедносни или разлози обезбеђивања или непоседовање одговарајуће путне исправе;

39) *Варшавска конвенција* је Конвенција за изједначење извесних правила о међународном превозу ваздухом, која је потписана у Варшави 12. октобра 1929. године или Варшавску конвенцију која је измењена у Хагу 28. септембра 1955. године или Варшавску конвенцију која је допуњена у Гуадалахари 18. септембра 1961. године – која год да се примењује на уговор о превозу путника, заједно са свим међународним инструментима који је допуњавају, који су повезани са њом и који су на снази.

Поред израза из става 1. овог члана, у овом закону се користе и одговарајући изрази из Монреалске конвенције.

Део други
ОБЛИГАЦИОНИ ОДНОСИ У ВАЗДУШНОМ САОБРАЋАЈУ

Глава I
УГОВОР О ПРЕВОЗУ ПУТНИКА, ПРТЉАГА И СТВАРИ

1. Превоз путника и пртљага

а) Уговор о превозу путника

Закључивање уговора о превозу путника

Члан 4.

Уговором о превозу путника закљученим између авио-превозиоца и путника или између авио-превозиоца и наручиоца превоза међусобно се уређују услови превоза.

Уговор између авио-превозиоца и путника

Члан 5.

Уговором о превозу путника закљученим између авио-превозиоца и путника авио-превозилац се обавезује да путника превезе од места поласка до крајњег одредишта у време предвиђено редом летења, односно у уговорено време, а путник се обавезује да плати одговарајућу накнаду.

Уговорни превозилац може да повери превоз путника стварном превозиоцу ако обезбеди исте или сличне услове превоза, ако уговором о превозу путника није другачије одређено.

Однос између уговорног и стварног превозиоца из става 2. овог члана уређује се уговором.

Путна карта

Члан 6.

Авио-превозилац мора путнику да изда појединачну или групну путну карту.

Путна карта је доказ да је закључен уговор о превозу путника, али се постојање уговора о превозу може доказивати и на други начин.

Путна карта гласи на име и не може се преносити без пристанка авио-превозиоца. Авио-превозилац има право да одбије свој пристанак само из оправданих разлога.

Путна карта мора да садржи место поласка и место крајњег одредишта, као и време поласка ваздухоплова предвиђено редом летења, односно уговором о превозу.

Уговор између авио-превозиоца и наручиоца превоза

Члан 7.

Уговором о превозу закљученим између авио-превозиоца и наручиоца превоза авио-превозилац се обавезује да ће, под условима утврђеним уговором, да превезе једног или више путника које одреди наручилац превоза.

Уговор из става 1. овог члана може да се закључи за једно или више путовања или на одређено време, за коришћење целог капацитета или дела капацитета ваздухоплова и може се односити на једног или више путника.

Уговор о превозу путника између авио-превозиоца и наручиоца превоза којим се ближе одређују услови превоза путника је пуноважан ако је закључен у писаном облику или у електронском облику.

б) Права путника код ускраћивања укрцавања, отказивања летова и кашњења летова

Минимум права путника

Члан 8.

У складу са потврђеним међународним уговорима и под условима утврђеним овим законом, путницима се гарантује минимум права у случају:

- 1) да је укрцавање ускраћено против воље путника;
- 2) да је лет отказан;
- 3) кашњења лета.

Права гарантована путницима у случајевима наведеним у ставу 1. овог члана примењују се на:

1) путнике који путују са аеродрома који се налази на територији стране потписнице ЕСАА споразума, на коју се ЕСАА споразум примењује (у даљем тексту: ЕСАА подручје);

2) путнике који путују са аеродрома у трећој држави на аеродром који се налази унутар ЕСАА подручја, изузев уколико су они остварили погодности или накнаду штете или помоћ у тој трећој држави, ако је стварни авио-превозилац на том лету авио-превозилац стране потписнице ЕСАА споразума..

Одредба става 2. овог члана примењује се ако путници испуњавају следеће услове:

1) имају потврђену резервацију за одређени лет и да се, изузев ако лет буде отказан према члану 10. овог закона, пријаве за лет на месту за пријављивање путника за лет:

(1) у време које је авио-превозилац, организатор путовања или овлашћени туристички посредник унапред, у писаном или електронском облику, одредио у путној карти или ако време није унапред одређено,

(2) најкасније 45 минута пре објављеног времена поласка;

2) да је авио-превозилац или организатор путовања преместио путнике с лета за који су имали резервацију на други лет, без обзира на разлог.

Право на накнаду штете и помоћ не припада путницима који путују бесплатно или по сниженој тарифи која непосредно или посредно није доступна широј јавности.

Право на накнаду штете и помоћ припада путницима којима је путна карта издата у оквиру програма награђивања путника или другог комерцијалног програма авио-превозиоца или организатора путовања.

Право на накнаду штете и помоћ припада само путницима који путују ваздухопловом с мотором.

Право на накнаду штете и помоћ мора да омогући било који стварни авио-превозилац који превози путнике из ст. 2. и 3. овог члана. У случајевима када авио-превозилац који нема уговор с путником извршава обавезе прописане одредбама чл. 8 - 20. овог закона, сматра се да он испуњава обавезе у име лица које има уговор с путником.

Одредбе чл. 8 - 20. овог закона не утичу на права путника из прописа којима се уређују права и обавезе из пакет аранжмана.

Одредбе чл. 8 - 20. овог закона не примењују се кад се пакет аранжман откаже из неког другог разлога, а не због отказивања лета.

Ускрађивање укрцавања

Члан 9.

Ако стварни авио-превозилац основано очекује да ће доћи до ускрађивања укрцавања на лет, он најпре позива добровољце који су вољни да одустану од резервације у замену за погодности под условима које ти путници и стварни авио-превозилац договоре.

Поред погодности из става 1. овог члана, добровољци остварују право на помоћ из члана 13. овог закона.

Ако се не јави довољан број добровољаца како би се преостали путници који имају резервацију укрцали на лет, стварни авио-превозилац може тада да ускрати укрцавање путницима против њихове воље.

Путницима којима ускрати укрцавање против њихове воље, стварни авио-превозилац мора одмах да надокнади штету у складу са чланом 12. овог закона и да им пружи помоћ из чл. 13. и 14. овог закона.

Отказивање лета

Члан 10.

У случају отказивања лета, путници имају право на:

1) помоћ од стране стварног авио-превозиоца из члана 13. овог закона;

2) помоћ од стране стварног авио-превозиоца из члана 14. став 1. тачка 1) и став 2. овог закона, као и помоћ из члана 14. став 1. тач. 2) и 3) овог закона ако пут буде преусмерен, а предвиђено време поласка новог лета износи најмање један дан после времена поласка које је било планирано за отказани лет;

3) накнаду штете од стране стварног авио-превозиоца у складу са чланом 12. овог закона, изузев ако су:

(1) путници обавештени о отказивању лета најмање две недеље пре поласка предвиђеног по реду летења,

(2) путници обавештени о отказивању лета у року од две недеље до седам дана пре поласка предвиђеног по реду летења и ако им је понуђено преусмеравање пута које омогућава да отпутују највише

два часа пре поласка предвиђеног по реду летења и да стигну на крајње одредиште у оквиру четири часа од времена доласка предвиђеног по реду летења,

- (3) путници обавештени о отказивању лета у року од седам дана пре времена поласка предвиђеног по реду летења и понуђено им је преусмеравање пута које омогућава да отпутују највише један час пре поласка предвиђеног по реду летења и да стигну на крајње одредиште у оквиру два часа од времена доласка предвиђеног по реду летења.

Уз обавештење о отказивању лета, путници се обавештавају и о другим могућностима превоза.

Стварни авио-превозилац није дужан да накнади штету у складу са чланом 12. овог закона ако докаже да је лет отказан услед ванредних околности које нису могле да се избегну иако су предузете све разумне мере.

Терет доказивања да ли је и када путник обавештен о отказивању лета сноси стварни авио-превозилац.

Кашњење лета

Члан 11.

Ако стварни авио-превозилац основано очекује да лет започне касније у односу на време поласка по реду летења:

- 1) за два часа или више, за летове до 1.500 km;
- 2) за три часа или више, за летове унутар *ECAA* подручја дужине између 1.500 и 3.500 km;
- 3) за четири часа или више, за све летове који нису предвиђени у тач. 1) или 2) овог става, стварни авио-превозилац мора путницима да пружи:
 - (1) помоћ из члана 14. став 1. тачка 1) и став 2. овог закона,
 - (2) помоћ из члана 14. став 1. тач. 2) и 3) овог закона, кад је разумно очекивано време поласка најмање један дан после претходно најављеног времена поласка,
 - (3) помоћ из члана 13. став 1. тачка 1) овог закона, кад лет касни најмање пет часова.

У сваком случају помоћ се пружа путницима у оквиру времена из става 1. овог члана, у зависности од сваке удаљености лета.

Право на накнаду штете

Члан 12.

Када у овом закону постоји упућивање на овај члан, путници имају право на накнаду штете у износу од:

- 1) 250 евра (у динарској противвредности) за летове до 1.500 km;
- 2) 400 евра (у динарској противвредности) за летове унутар *ECAA* подручја дужине од 1.500 km и за све остале летове између 1.500 km и 3.500 km;
- 3) 600 евра (у динарској противвредности) за летове који нису предвиђени у тач. 1) и 2) овог става.

При одређивању удаљености из става 1. овог члана, као основ узима се крајње одредиште у које ће, услед ускраћивања укрцавања или отказивања лета, путници приспети са закашњењем у односу на време доласка предвиђено по реду летења.

Ако се путницима понуди преусмеравање пута до њиховог крајњег одредишта алтернативним летом у складу са чланом 13. овог закона и ако тако остварено време доласка не прекорачи планирано време доласка у првобитно резервисаном лету:

- 1) за два часа, за летове до 1.500 km или
- 2) за три часа, за летове унутар ECAA подручја дуже од 1.500 km, и за све остале летове између 1.500 и 3.500 km или
- 3) за четири часа, за летове који нису обухваћени тач. 1) и 2) овог става,

авио-превозилац може да смањи накнаду штете из става 1. овог члана за 50%.

Накнада штете из става 1. овог члана се исплаћује у готовини, електронским банковним трансфером, банковном дознаком на рачун, чековима или, уз писану сагласност путника, путним ваучером и/или у другим услугама.

Удаљеност из ст. 1. и 3. овог члана мери се методом за одређивање руте путем великог круга ортодроме.

Еври се прерачунавају у динаре по средњем курсу Народне банке Србије који важи на дан исплате, а ако је у вези са правом на накнаду штете покренут спор пред судом – на дан правноснажности пресуде.

Право на враћање трошкова или преусмеравање пута

Члан 13.

Када у овом закону постоји упућивање на овај члан, путницима мора да буде понуђен избор између:

- 1) - враћања трошкова, у року од седам дана, на начин прописан у члану 12. став 4. овог закона у износу који одговара висини пуне цене путне карте по којој је она купљена, за део или делове путовања који нису остварени и за део или делове путовања који су остварени, ако лет више не служи сврси коју је путник првобитно планирао, заједно са, кад је то релевантно

- повратним летом у прву тачку поласка, што је пре могуће;

- 2) преусмеравања пута, према сличним условима превоза, до крајњег одредишта што је пре могуће;

- 3) преусмеравања пута, према сличним условима превоза, до крајњег одредишта неког каснијег датума како је путнику прихватљиво, зависно од доступности слободних места.

На путнике чији летови чине део пакет аранжмана примењује се став 1. тачка 1) овог члана, искључујући право на надокнаду у случајевима у којима такво право произлази из посебног прописа којим се уређују права и обавезе из пакет аранжмана.

Ако неко место, град или регион имају више аеродрома, а стварни авио-превозилац понуди путнику лет на алтернативни аеродром уместо аеродрома за који путник има резервацију, онда стварни авио-превозилац сноси трошкове

превоза путника од алтернативног аеродрома до аеродрома за који путник има резервацију или до другог оближњег одредишта у договору с путником.

Право на збрињавање

Члан 14.

Када у овом закону постоји упућивање на овај члан, путницима ће бити понуђено без наплате:

- 1) оброци и освежавајући напци примерени времену чекања;
- 2) хотелски смештај:
 - (1) ако је неопходно једно или више ноћења,
 - (2) ако је неопходно да се остане дуже него што је путник планирао;
- 3) превоз од аеродрома до места смештаја (хотел или слично).

Поред права из става 1. овог члана, путници имају право и на два бесплатна телефонска позива или на две поруке путем телекса или факса или електронске поште.

Стварни авио-превозилац посебно води рачуна о потребама лица са смањеном покретљивошћу, лица која их прате и о потребама деце без пратње.

Смештај у вишу или нижу класу

Члан 15.

Ако стварни авио-превозилац смести путника у класу вишу од оне за коју је путник купио путну карту, тај превозилац не може да захтева накнаду разлике у цени.

Ако стварни авио-превозилац смести путника у класу нижу од оне за коју је путник купио путну карту, тај превозилац мора у року од седам дана да путнику, на начин прописан у члану 12. став 4. овог закона, накнади трошкове у висини од:

- 1) 30 % од цене путне карте, за летове до 1.500 km;
- 2) 50% од цене путне карте, за летове унутар ЕСАА подручја дуже од 1.500 km, и за све остале летове између 1.500 km и 3.500 km;
- 3) 75 % од цене путне карте, за летове који нису обухваћени тач. 1) и 2) овог става.

Лица са смањеном покретљивошћу или посебним потребама

Члан 16.

Стварни авио-превозилац даје приоритет у превозу лицу са смањеном покретљивошћу и свим лицима или сертифицираним псима водичима у њиховој пратњи и деци без пратње.

У случајевима ускраћивања укрцавања, отказивања или кашњења лета било које дужине, лица са смањеном покретљивошћу и сва лица у њиховој пратњи, као и деца без пратње, имају право на збрињавање у складу са чланом 14. овог закона, у најкраћем могућем року.

Права лица са смањеном покретљивошћу или посебним потребама у случајевима ускраћивања укрцавања, отказивања или кашњења лета, детаљније су уређена у чл. 37 - 51. овог закона.

Додатна накнада штете

Члан 17.

Путници имају право на додатну накнаду штете која је предвиђена посебним прописима. Накнада штете исплаћена путнику сходно члану 12. овог закона може да се одбије од износа такве додатне накнаде штете.

Одредбе става 1. овог члана не примењују се на путнике који су добровољно одустали од своје резервације у складу са чланом 9. став 1. овог закона.

Право на регрес

Члан 18.

У случајевима када стварни авио-превозилац исплати накнаду штете или испуни друге обавезе у комбинацији с тим, у складу са овим законом, ни једна одредба овог закона се не може тумачити рестриктивно у погледу права стварног авио-превозиоца да захтева регрес од било кога, укључујући и трећа лица, према важећим прописима.

Овај закон не ограничава право стварног авио-превозиоца да захтева враћање трошкова од организатора путовања или другог лица с којим има уговор.

Ништа у овом закону не ограничава право организатора путовања или трећег лица, изузев путника, с којим стварни авио-превозилац има уговор, да захтева враћање трошкова или накнаду штете од стварног авио-превозиоца према важећим прописима.

Обавеза обавештавања путника о њиховим правима

Члан 19.

Стварни авио-превозилац мора да обезбеди да се на пулту за пријављивање путника за лет истакне читко исписано и јасно видљиво обавештење за путнике у којем се наводи: „Ако вам је ускраћено укрцавање или је ваш лет отказан или касни најмање два часа, захтевајте на пулту за пријављивање путника за лет или на излазу за укрцавање писано обавештење о вашим правима, пре свега о праву на накнаду штете и помоћ”.

Сваком путнику којем ускрати укрцавање или откаже лет, стварни авио-превозилац мора да уручи писано обавештење које садржи правила по којима се према овом закону остварују право на накнаду штете и помоћ. Стварни авио-превозилац мора такође да сваком путнику чији лет касни најмање два часа, уручи истоветно обавештење.

Контакт податке о надлежном телу пред којим путник може да оствари своја права мора такође уручити путнику у писаној форми.

У односу на слепа лица и лица са оштећењем вида, одредбе овог члана морају да се примене уз коришћење одговарајућих алтернативних начина.

Забрана искључења одговорности и заштита права путника

Члан 20.

Права путника из чл. 8 - 19. овог закона не могу да се ограниче или искључе, посебно не путем дерогирајућих или рестриктивних клаузула у уговору о превозу.

У случају да је путнику повређено неко право из чл. 8 - 19. овог закона, а ради се о летовима чије је место поласка аеродром на територији Републике Србије или им је место поласка аеродром државе која није наведена у члану 8. став 2. тачка 1) овога закона, под условом да је место крајњег одредишта аеродром на територији Републике Србије и да лет обавља авио-превозилац стране потписнице *ЕСАА* споразума, путник може своја права да оствари подношењем рекламације авио-превозиоцу у складу са чланом 97. овог закона или подношењем тужбе надлежном суду.

Ако се на путника примени дерогирајућа или рестриктивна клаузула из уговора о превозу или ако путник није правилно обавештен о својим правима и зато прихвати накнаду штете нижу од оне предвиђене овим законом, тај путник има право да покрене одговарајући поступак пред надлежним судом или другим органом како би остварио додатну накнаду штете.

в) Извршење уговора о превозу путника

Одговорност наручиоца превоза

Члан 21.

Наручилац превоза одговара авио-превозиоцу за обавезе које произлазе из уговора о превозу путника, ако тим уговором није другачије одређено.

Ако наручилац превоза из става 1. овог члана, одговара авио-превозиоцу за обавезе које произлазе из уговора о превозу путника, путник своје захтеве настале у случају ускраћивања укрцавања, отказивања лета, односно кашњења лета може да оствари само према наручиоцу превоза.

Наручилац превоза мора да путнику прибави услуге авио-превозиоца, ако уговором између наручиоца превоза и путника није другачије одређено.

Поверавање превоза путника стварном авио-превозиоцу

Члан 22.

Ако уговором о превозу путника није другачије одређено, уговорни превозилац има право да повери превоз путника стварном авио-превозиоцу ако обезбеди исте или не битно лошије услове превоза, а ако обезбеди повољније услове превоза, уговорни превозилац нема право да тражи разлику више превознине.

Код уговора о превозу на одређено време целим ваздухопловом уговорни авио-превозилац може да повери превоз стварном авио-превозиоцу само ако је то уговором предвиђено или ако је наручилац превоза на то накнадно пристао у писаном облику.

Уговор о превозу путника на одређено време

Члан 23.

Ако је уговорен превоз путника на одређено време коришћењем целог капацитета ваздухоплова, уговорни превозилац може да замени уговорени тип ваздухоплова само уз пристанак наручиоца превоза дат у писаном облику. Ако уговорни превозилац без пристанка наручиоца превоза замени уговорени тип ваздухоплова, одговара за штету коју због тога претрпи наручилац превоза.

Код уговора о превозу путника на одређено време целим ваздухопловом уговорни превозилац мора да извршава налоге наручиоца превоза у границама одређеним уговором о превозу и у складу са наменом ваздухоплова.

Наручилац превоза из става 2. овог члана не може да одреди путовање које би изложило ваздухоплов, посаду или путнике опасности која се у време закључења уговора није могла предвидети, као ни путовање за које се може очекивати да ће се завршити са знатнијим прекорачењем времена за које је уговор закључен.

Уговор о превозу путника коришћењем целог капацитета ваздухоплова

Члан 24.

Ако је уговорен превоз путника коришћењем целог капацитета ваздухоплова уговорни превозилац има право да располаже неискоришћеним капацитетом ваздухоплова само уз писану сагласност наручиоца превоза.

Ако је уговорен превоз путника коришћењем целог капацитета ваздухоплова, а уговорни превозилац је располагао неискоришћеним капацитетом без писане сагласности наручиоца превоза, сразмерно ће се смањити накнада за уговорени превоз.

Ако је уговорни превозилац без писане сагласности наручиоца превоза располагао неискоришћеним капацитетом ваздухоплова одговара и за накнаду штете коју је због тога претрпео наручилац превоза.

Превоз путника ваздухопловом којим се обавља превоз поштанских пошиљака

Члан 25.

Одредбе чл. 9 – 11. овог закона не примењују се на превоз путника ваздухопловом којим се обавља превоз поштанских пошиљака.

Код превоза поштанских пошиљака авио-превозилац је одговоран само одговарајућој поштанској управи, у складу са правилима која се примењују на однос између авио-превозиоца и поштанске управе.

г) Одговорност авио-превозиоца

Примена одредаба Монреалске конвенције

Члан 26.

На одговорност авио-превозиоца за превоз путника и њиховог пртљага ваздушним путем примењују се, поред одредаба овог закона и одговарајуће одредбе Монреалске конвенције. Ове одредбе примењују се и на превоз који се обавља унутар ваздушног простора Републике Србије.

Авио-превозилац одговара и за штету из става 1. овог члана коју проузрокује лице које је по његовом налогу или за његов рачун радило на извршењу превоза ваздухопловом.

Ако авио-превозилац докаже да је штету проузроковао или да је настанку штете допринео немар или неки други погрешан поступак или пропуст лица које тражи накнаду штете или лица од кога он изводи своја права, авио-превозилац је, у потпуности или делимично, ослобођен одговорности према лицу које захтева накнаду штете у оној мери у којој је такав немар, погрешан поступак или пропуст проузроковао штету или допринео њеном настајању.

Ако због смрти или повреде путника накнаду штете захтева неко друго лице, а не путник, авио-превозилац је ослобођен одговорности, у потпуности или делимично, ако докаже да је штету проузроковао или да је настанку штете допринео немар или неки други погрешан поступак или пропуст тог путника.

Одредбе о ослобађању авио-превозиоца од одговорности или одређивању ниже границе одговорности од оне која је утврђена Монреалском конвенцијом и овим законом су ништаве, али ништавост таквих одредби не повлачи за собом ништавост целог уговора о превозу, који и даље подлеже одредбама те конвенције.

Обавеза осигурања авио-превозиоца до примерене висине

Члан 27.

Одговорност авио-превозиоца Републике Србије у односу на путнике и њихов пртљаг уређује се одредбама Монреалске конвенције које се односе на ту одговорност.

Авио-превозилац који има важећу оперативну дозволу Републике Србије мора да поседује одговарајуће осигурање у ваздушном саобраћају које покрива његову одговорност за штету, у складу са одредбама Монреалске конвенције.

Доказ о поседовању одговарајућег осигурања у ваздушном саобраћају које покрива одговорност за штету у складу са одредбама Монреалске конвенције мора да поднесе и сваки други авио-превозилац који намерава да обавља јавни авио-превоз са Републиком Србијом.

Обавеза осигурања утврђена чланом 4. став 1. х) Уредбе Европског парламента и Савета (ЕЗ) бр. 1008/2008 од 24. септембра 2008. године о заједничким правилима за обављање ваздушног саобраћаја у Заједници, у оној мери у којој се она односи на одговорност за путнике, подразумева обавезу авио-превозиоца да се осигура до примерене висине која свим лицима с правом на накнаду штете обезбеђује исплату целокупног износа штете на коју имају право у складу са одредбама овог закона.

Накнада штете

Члан 28.

Висина накнаде, као и најнижа граница одговорности за штету насталу услед смрти или телесне повреде путника у случају удеса, за штету насталу услед уништења, губитка или оштећења ручног пртљага и предатор (регистрованог) пртљага, као и за штету насталу у случају уништења, губитка или оштећења ствари, односно кашњења приликом испоруке ствари одређује се у складу са чл. 21. и 22. Монреалске конвенције.

Влада прописује објављивање ревизија граница одговорности авио-превозилаца у ваздушном саобраћају утврђених у чл. 21. и 22. Монреалске конвенције.

Додатни износ за доставу предатог (регистрованог) пртљага до крајњег одредишта

Члан 29.

Путник има право да у време предаје предатог (регистрованог) пртљага авио-превозиоцу посебно одреди вредност доставе на крајњем одредишту и плати додатни износ, ако се то захтева.

Додатни износ који, у складу са чланом 22. став 2. Монреалске конвенције, може захтевати авио-превозилац, ако путник у посебној изјави захтева доставу свог пртљага до крајњег одредишта заснива се на тарифи која зависи од додатних трошкова превоза и осигурања тог пртљага који прелазе обичне трошкове за пртљаг процењене у висини која је иста или нижа од границе одговорности.

Тарифа из става 1. овог члана доступна је путницима на захтев.

Авансно плаћање

Члан 30.

Авио-превозилац мора да, без одлагања, а најкасније 15 дана по утврђивању идентитета физичког лица које има право на накнаду штете, изврши авансно плаћање сразмерно претрпљеној материјалној штети, како би се задовољиле непосредне материјалне потребе тих лица.

Изузетно од одредбе става 1. овог члана, износ авансног плаћања за случај смрти не може бити мањи од 16.000 специјалних права вучења по путнику.

Авансно плаћање не представља признање одговорности и може да послужи за касније пребијање код накнаде штете од стране авио-превозиоца. Исплаћени аванс је неповратан, изузев у случају да авио-превозилац докаже да је штету проузроковао или да је настанку штете допринео немар или неки други погрешан поступак или пропуст лица које тражи накнаду штете или лица од кога он изводи своја права или, ако лице које је примило аванс нема право на накнаду штете, авио-превозилац има право на повраћај износа који је авансно плаћен.

Доступност извода о одговорности авио-превозиоца

Члан 31.

Сви авио-превозиоци морају приликом продаје превоза да упознају путнике са изводима из главних одредаба које уређују одговорност авио-превозица у односу на путнике и њихов пртљаг, укључујући рокове за подношење тужбе за накнаду штете и могућност давања посебне изјаве о пртљагу и да изводе о одговорности авио-превозиоца учине доступним путницима на свим продајним местима, укључујући телефонску продају или продају путем интернета. У циљу испуњавања овог захтева за пружање информација, авио-превозиоци користе извод из члана 32. овог закона.

Извод из става 1. овог члана не може да служи као основ за захтев за накнаду штете нити се може користити за тумачење одредаба овог закона или Монреалске конвенције.

Извод о одговорности авио-превозиоца према путницима и њиховом пртљагу

Члан 32.

Извод о одговорности авио-превозиоца према путницима и њиховом пртљагу са којим је авио-превозилац дужан да упозна путнике гласи:

„Ова информација садржи извод из правила о одговорности авио-превозиоца у складу са одредбама закона којим се уређују облигациони и основе својинско-правних односа у ваздушном саобраћају и Монреалске конвенције, који гласи:

1) Накнада штете у случају смрти или телесне повреде

Не постоје финансијска ограничења у погледу одговорности у случају смрти или телесне повреде путника. Авио-превозилац не може оспорити захтев за накнаду штете у случају када се ради о штети до износа од 113.100 специјалних права вучења. Преко тога износа, авио-превозилац може да оспорава захтев за накнаду штете доказујући да није био непажљив или крив.

2) Авансно плаћање

У случају смрти или телесне повреде путника, авио-превозилац мора у року од 15 дана по утврђивању идентитета лица које има право на накнаду штете да му исплати аванс који је потребан за покриће његових непосредних економских потреба. У случају смрти путника, аванс не сме бити нижи од 16.000 специјалних права вучења.

3) Кашњење путника

У случају кашњења путника, авио-превозилац одговара за штету, изузев ако је предузео све разумне мере да избегне штету или ако предузимање тих мера није било могуће. Одговорност за кашњење путника ограничена је на 4.694 специјална права вучења.

4) Кашњење пртљага

У случају кашњења пртљага, авио-превозилац одговара за штету, изузев ако је предузео све разумне мере да избегне штету или ако предузимање тих мера није било могуће. Одговорност за кашњење пртљага ограничена је на 1.131 специјално право вучења.

5) Уништење, губитак или оштећење пртљага

Авио-превозилац је одговоран за уништење, губитак или оштећење пртљага до 1.131 специјалног права вучења. За предати (регистровани) пртљаг, авио-превозилац је одговоран и ако није крив, изузев у случају да пртљаг има недостатак. За пртљаг који није предат (регистрован), авио-превозилац је одговоран само ако је крив.

6) Виша граница одговорности за пртљаг

Путник има право да постави вишу границу одговорности авио-превозиоца ако најкасније на пријављивању путника за лет да посебну изјаву и плати додатни износ.

7) Жалбе у вези са пртљагом

Ако је пртљаг оштећен, изгубљен, уништен или ако касни, путник мора што пре да поднесе писану жалбу авио-превозиоцу. У случају оштећења предатог (регистрованог) пртљага путник мора поднети жалбу у року од седам дана, а у случају кашњења пртљага у року од 21 дан, с тим што у оба случаја рок почиње да тече од дана кад је пртљаг предат путнику.

8) Одговорност уговорних и стварних авио-превозилаца

Ако авио-превозилац који стварно обавља превоз није истовремено и уговорни авио-превозилац, путник може да поднесе жалбу или захтев за накнаду штете против било кога од њих. Ако су у путној карти наведени име или код авио-превозиоца, он важи као уговорни авио-превозилац.

9) Рок за подношење тужбе

Тужба за накнаду штете може да се поднесе суду у року од две године од датума кад је ваздухоплов слетео или је требало да слети.

10) Основа за информације

Основу за горе наведена правила чини Монреалска конвенција од 28. маја 1999. године и закон којим се уређују облигациони и основе својинско-правних односа у ваздушном саобраћају”.

Обавештење путницима о одговорности авио-превозиоца

Члан 33.

Поред захтева за пружање информација из члана 31. овог закона, сви авио-превозиоци који обављају превоз или продају услуге превоза морају сваком путнику да издају писано обавештење о:

1) граници одговорности авио-превозиоца која важи за тај лет у случају смрти или телесне повреде, ако граница постоји;

2) граници одговорности авио-превозиоца која важи за тај лет у случају уништења, губитка или оштећења пртљага и упозорење путнику да пртљаг чија вредност прелази ову границу мора да буде пријављен авио-превозиоцу при регистрацији пртљага, пре лета или да буде у потпуности осигуран од стране путника пре путовања;

3) граници одговорности авио-превозиоца која важи за тај лет у случају штете проузроковане кашњењем лета.

Границе одговорности авио-превозиоца

Члан 34.

Ако целокупан превоз обављају авио-превозиоци стране потписнице *ЕСАА* споразума из члана 8. став 2. тачка 1) овог закона, границе одговорности које су наведене у изводу и обавештењу из чл. 32. и 33. овог закона, јесу границе утврђене овим законом, изузев ако авио-превозилац својом вољом не повећа границе одговорности.

Ако превоз обављају авио-превозиоци који нису превозиоци стране потписнице *ЕСАА* споразума из члана 8. став 2. тачка 1) овог закона, чл. 32. и 33. овог закона се примењују само за превоз ка, из и унутар *ЕСАА* подручја.

д) Превоз пртљага

Уношење ручног пртљага у ваздухоплов

Члан 35.

На основу уговора о превозу путник има право да унесе у путничку кабину ваздухоплова и превезе без посебне накнаде ручни пртљаг о коме се сам стара.

Под ручним пртљагом у смислу става 1. овог члана сматрају се ствари које путник носи са собом или на себи.

Као ручни пртљаг не може се у ваздухоплов унети ствар која по својој природи и величини може представљати опасност или сметњу за ваздухоплов, путнике или друге ствари, или јој није место у путничкој кабини ваздухоплова.

Авио-превозилац самостално одређује масу и димензије ручног пртљага који путник може да унесе у путничку кабину ваздухоплова.

Време превоза ручног пртљага је време од тренутка укрцавања путника у ваздухоплов пре полетања, до тренутка искрцавања путника из ваздухоплова, по слетању.

Превоз предатог (регистрованог) пртљага

Члан 36.

Авио-превозилац мора да прими на превоз предати (регистровани) пртљаг и да о томе изда потврду у писаном облику.

Као предати (регистровани) пртљаг не могу се предати ствари за чији је превоз потребна посебна дозвола, ствари које се морају превозити под посебним условима, ствари које по својој природи могу изазвати опасност по ваздухоплов или путнике или изазвати, односно нанети штету другом пртљагу, као ни ствари којима, по њиховој природи, величини или маси није место у просторима одређеним за смештај пртљага.

Авио-превозилац одређује шта се сматра предатим (регистрованим) пртљагом, до које масе и димензија може да буде предати (регистровани) пртљаг и масу до које се тај пртљаг превози без посебне накнаде.

ђ) Права лица са инвалидитетом и лица са смањеном покретљивошћу

Циљ и обим права

Члан 37.

Лица са инвалидитетом и лица са смањеном покретљивошћу која користе или намеравају да користе услуге у јавном авио-превозу приликом одласка са аеродрома, када су у транзиту или по доласку на аеродром, када се аеродром налази на територији Републике Србије, имају право на помоћ предвиђену овим законом.

Одредбе чл. 38, 39. и 45. овог закона примењују се и на путнике који полазе с аеродрома који се налази на територији треће државе на аеродром који се налази на територији Републике Србије, ако је оператер који обавља превоз авио-превозилац неке од страна потписница *ЕСАА* споразума из члана 8. став 2. тачка 1) овог закона.

Право на помоћ из става 1. овог члана не утиче на права путника предвиђена чл. 8 - 11. овог закона и посебним прописима о пружању услуга земаљског опслуживања.

Ако су одредбе о праву на помоћ из става 1. овог члана у супротности с одредбама посебног прописа о пружању услуга земаљског опслуживања, примењиваће се одредбе овог закона.

Спречавање одбијања превоза

Члан 38.

Авио-превозилац, његов заступник или организатор путовања не могу, због инвалидитета или смањене покретљивости путника, одбити да:

1) прихвате резервацију за лет ваздухопловом који одлази са аеродрома или који долази на аеродром из члана 37. овог закона;

2) укрцају лице са инвалидитетом или лице са смањеном покретљивошћу на оваквом аеродрому, под условом да оно има важећу путну карту и резервацију.

Одступања, посебни услови и обавештавање

Члан 39.

Изузетно од члана 38. овог закона, авио-превозилац, његов заступник или организатор путовања може, због инвалидитета или смањене покретљивости путника, одбити да прихвати резервацију од лица са инвалидитетом или лица са смањеном покретљивошћу или одбити њихово укрцавање:

1) да би се испунили безбедносни захтеви успостављени потврђеним међународним уговорима или националним правом или безбедносни захтеви које је успоставила ваздухопловна власт која је авио-превозиоцу издала потврду о оспособљености за обављање јавног авио-превоза (АОС);

2) ако је величина ваздухоплова или његових врата таква да физички онемогућава укрцавање или превоз лица са инвалидитетом или лица са смањеном покретљивошћу.

У случају да одбију да прихвате резервацију на основу тач. 1) и 2) овог става, авио-превозилац, његов заступник или организатор путовања улажу све разумне напоре да лицу предложи другу прихватљиву могућност.

Лице са инвалидитетом или лице са смањеном покретљивошћу коме је ускраћено право на укрцавање због инвалидитета или смањене покретљивости и лице у његовој пратњи из става 4. овог члана, има право на повраћај трошкова или преусмеравања пута у складу са чланом 13. овог закона. Право на избор између повратног лета или преусмеравања пута зависи од испуњавања безбедносних захтева.

Под условима из става 1. тачка 1) овог члана, авио-превозилац, његов заступник или организатор путовања може да захтева да лице са инвалидитетом или лице са смањеном покретљивошћу буде праћено од другог лица које је способно да му пружи одговарајућу помоћ.

Авио-превозилац или његов заступник морају да, на примерен начин и бар на истим језицима на којима су објављена обавештења доступна другим путницима, учине расположивим јавности безбедносна правила која се примењују на превоз лица са инвалидитетом или лица са смањеном

покретљивошћу, као и сва могућа ограничења у вези с њиховим превозом или опремом за кретање која су узрокована величином ваздухоплова.

Организатор путовања чини расположивим ова безбедносна правила и ограничења за летове који су укључени у путовања, одморе или излете у оквиру пакет аранжмана које организује, продаје или нуди на продају.

Ако авио-превозилац, његов заступник или организатор путовања одбију да прихвате резервацију лица са инвалидитетом или лица са смањеном покретљивошћу, односно захтев да лице са инвалидитетом или лице са смањеном покретљивошћу буде праћено од другог лица које је способно да му пружи одговарајућу помоћ, он о разлозима за то одмах обавештава лице са инвалидитетом или лице са смањеном покретљивошћу.

На захтев лица са инвалидитетом или лица са смањеном покретљивошћу, авио-превозилац, његов заступник или организатор путовања дужни су да о разлозима за одбијање писаним путем обавесте та лица у року од пет радних дана од дана подношења захтева.

Одређивање тачака за долазак и одлазак

Члан 40.

Тело које управља аеродромом у сарадњи с корисницима аеродрома, Саветом, ако постоји, и одговарајућим организацијама које представљају лица са инвалидитетом и лица са смањеном покретљивошћу и узимајући у обзир локалне услове у оквиру граница аеродрома, одређује тачке за долазак и одлазак или тачку која је под његовом директном контролом и унутар или изван зграда терминала, на којима лица са инвалидитетом или лица са смањеном покретљивошћу могу са лакоћом да најаве свој долазак на аеродром и захтевају помоћ.

Тачке за долазак и одлазак из става 1. овог члана јасно се означавају, а путницима се на њима пружају, у приступачном облику, основни подаци о аеродрому.

Прослеђивање обавештења

Члан 41.

Авио-превозиоци, њихови заступници или организатори путовања предузимају мере потребне да на њиховим продајним местима унутар ЕСАА подручја, укључујући продају путем телефона и путем интернета, примају пријаве потреба за помоћ лицима са инвалидитетом или лицима са смањеном покретљивошћу.

Кад авио-превозилац, његов заступник или организатор путовања приме пријаву потребе за помоћ најмање 48 h пре објављеног времена одласка, они прослеђују овај податак, најмање 36 h пре објављеног времена одласка:

- 1) телима која управљају аеродромима одласка, доласка и транзита;
- 2) стварном авио-превозиоцу, ако он није издао резервацију, изузев ако у часу пријема пријаве потребе за помоћ идентитет стварног авио-превозиоца није познат, кад се подаци прослеђују што је пре могуће.

У случају који није обухваћен ставом 2. овог члана, авио-превозилац, његов заступник или организатор путовања прослеђују податке што је пре могуће.

Стварни авио-превозилац, после полетања што пре обавештава тело које управља аеродромом крајњег одредишта, ако се тај аеродром налази унутар ЕСАА подручја, о броју лица са инвалидитетом или лица са смањеном покретљивошћу којима је на том лету потребна помоћ из члана 49. овог закона, као и о врсти те помоћи.

Право на помоћ на аеродромима

Члан 42.

Кад лице са инвалидитетом или лице са смањеном покретљивошћу стигне на аеродром ради превоза, тело које управља аеродромом је одговорно да обезбеди пружање помоћи утврђене у члану 49. овог закона тако да ово лице може да се укрца на лет за који има резервацију, под условом да је авио-превозилац или његов заступник или организатор путовања обавештен о посебним потребама лица за овом врстом помоћи најмање 48 h пре објављеног времена одласка. Ово обавештење важи и за повратни лет, ако су одлазни и повратни лет уговорени са истим авио-превозиоцем.

Ако се захтева пратња сертификованог пса водича, она се омогућава под условом да је захтев саопштен авио-превозиоцу, његовом заступнику или организатору путовања, сагласно посебним прописима који уређују превоз паса водича ваздухопловом.

Ако није дато никакво обавештење сходно ставу 1. овог члана тело које управља аеродромом улаже разуман напор да пружи помоћ из члана 49. овог закона тако да ово лице може да се укрца на лет за који има резервацију.

Одредбе става 1. овог члана примењују се под условом:

- 1) да се лице пријавило на месту за пријављивање путника за лет:
 - (1) у време које је унапред и у писаном облику (укључујући електронску форму) одредио авио-превозилац, његов заступник или организатор путовања или
 - (2) ако време није одређено, најкасније један час пре објављеног времена поласка;
- 2) да лице приспе до тачке у оквиру граница аеродрома која је одређена сходно члану 40. овог закона:
 - (1) у време које је унапред и у писаном облику (укључујући електронску форму) одредио авио-превозилац, његов заступник или организатор путовања или
 - (2) ако време није одређено, најкасније два часа пре објављеног времена одласка.

Ако је лице са инвалидитетом или лице са смањеном покретљивошћу у транзиту преко аеродрома на територији Републике Србије или ако га авио-превозилац или организатор путовања премести с лета за који има резервацију на други лет, тело које управља аеродромом одговорно је за пружање помоћи из члана 49. овог закона на начин да ово лице може да се укрца на лет за који има резервацију.

Кад лице са инвалидитетом или лице са смањеном покретљивошћу допутује авио-превозом на аеродром на територији Републике Србије, тело које управља аеродромом одговорно је за пружање помоћи из члана 49. овог закона на начин да ово лице може да приспе до тачке за одлазак са аеродрома из члана 40. овог закона.

Пружена помоћ, што је више могуће, мора да буде прилагођена посебним потребама сваког појединачног путника.

Одговорност за пружање помоћи на аеродромима

Члан 43.

Тело које управља аеродромом одговорно је за пружање помоћи из члана 49. овог закона лицима са инвалидитетом или лицима са смањеном покретљивошћу, без додатне накнаде.

Тело које управља аеродромом може ову помоћ само да пружи, а може задржавајући своју одговорност и поштујући испуњавање стандарда квалитета из члана 44. овог закона, да закључи уговор с једном или више правних или физичких лица специјализованих за пружање те врсте помоћи.

У сарадњи са корисницима аеродрома преко Савета, ако постоји, тело које управља аеродромом може, на сопствену иницијативу или на захтев других, укључујући захтев авио-превозилаца, да закључи уговор или уговоре из става 2. овог члана, узимајући у обзир постојеће услуге на аеродрому, а ако одбије такав захтев, тело које управља аеродромом мора да пружи своје писано образложење.

Тело које управља аеродромом може, без дискриминације, да уведе корисницима аеродрома посебну накнаду за финансирање ове помоћи која се расподељује на кориснике аеродрома сразмерно укупном броју путника који сваки од њих превози на аеродром или са њега.

Посебна накнада из става 4. овог члана мора да буде разумна, сразмерна трошковима, транспарентна и прописана од тела које управља аеродромом у сарадњи с корисницима аеродрома преко Савета, где он постоји, или у сарадњи с другим одговарајућим субјектима.

Тело које управља аеродромом мора да одвоји пословне рачуне за делатности које су повезане са пружањем помоћи лицима са инвалидитетом или лицима са смањеном покретљивошћу од пословних рачуна за друге делатности, а у складу са законом и важећом пословном праксом.

Тело које управља аеродромом омогућава корисницима аеродрома преко Савета, ако постоји, или другом одговарајућем субјекту, као и органу или органима за извршење из члана 173. став 2. овог закона, увид у ревидирани годишњи преглед примљених накнада и трошкова намењених пружању помоћи лицима са инвалидитетом или лицима са смањеном покретљивошћу.

Стандарди квалитета за пружање помоћи

Члан 44.

Са изузетком аеродрома чији је годишњи саобраћај мањи од 150.000 комерцијалних путника, тело које управља аеродромом, у сарадњи са корисницима аеродрома преко Савета, ако постоји, и организацијама које заступају путнике са инвалидитетом и путнике са смањеном покретљивошћу, одређује стандарде квалитета за пружање помоћи из члана 49. овог закона и потребне ресурсе за њихово испуњавање.

При одређивању стандарда из става 1. овог члана поштују се у потпуности међународно призната политика и правила понашања за олакшавање превоза лица са инвалидитетом или лица са смањеном покретљивошћу, посебно Кодекс о правилима доброг понашања при земаљском опслуживању лица са смањеном покретљивошћу Европске

конференције цивилног ваздухопловства – *ECAC (Code of Good Conduct in Ground Handling for Persons with Reduced Mobility)*.

Тело које управља аеродромом објављује своје стандарде квалитета.

Авио-превозилац и тело које управља аеродромом могу да се договоре да тело које управља аеродромом обезбеди путницима које авио-превозилац превози до аеродрома и са њега, помоћ вишег стандарда од стандарда из става 1. овог члана или да им пружи додатне услуге поред наведених у члану 49. овог закона.

Ради финансирања мера из овог члана, тело које управља аеродромом може авио-превозиоцу да уведе, поред посебне накнаде из члана 43. овог закона, додатну накнаду која је транспарентна и сразмерна трошковима за спровођење тих мера, после саветовања са тим авио-превозиоцем.

Помоћ авио-превозиоца

Члан 45.

Авио-превозилац обезбеђује лицима са инвалидитетом или лицима са смањеном покретљивошћу која долазе на аеродром, одлазе са аеродрома или су у транзиту преко аеродрома на који се примењује овај закон, без додатне накнаде, пружање помоћи из члана 50. овог закона, под условом да та лица испуне услове прописане чланом 42. ст. 1, 2. и 4. овог закона.

Обука

Члан 46.

Авио-превозилац и тело које управља аеродромом:

1) обезбеђују да њихово особље, укључујући и оно које је запослено код подуговарача које непосредно пружа помоћ лицима са инвалидитетом и лицима са смањеном покретљивошћу, има одговарајуће знање о томе како да испуни потребе лица са различитим врстама инвалидитета или тешкоћама у кретању;

2) обезбеђују да њихово особље које ради на аеродрому непосредно са путницима заврши обуку о равноправности лица са инвалидитетом и подизању свести о инвалидности;

3) обезбеђују да, после запошљавања, сви нови запослени заврше обуку о инвалидности, а да остало особље, по потреби, заврши обуку обнављања знања.

Накнада штете за изгубљена или оштећена инвалидска колица, другу опрему за кретање и помагала

Члан 47.

Ако се инвалидска колица, друга опрема за кретање или помагала изгубе или оштете током пружања услуга на аеродрому или током превоза ваздухопловом, путнику коме припада опрема исплаћује се накнада штете према потврђеном међународном уговору и одредбама овог закона.

Искључење ускраћивања

Члан 48.

Обавезе према лицима са инвалидитетом или лицима са смањеном покретљивошћу које произлазе из овог закона не могу да се ограниче нити ускрате.

У случају да је путнику повређено неко право из чл. 37 - 48. овог закона, лице са инвалидитетом или лице са смањеном покретљивошћу може своја права да оствари подношењем рекламације, у складу са чланом 97. овог закона, или подношењем тужбе надлежном суду.

Авио-превозилац и тело које управља аеродромом морају да пруже лицима са инвалидитетом или лицима са смањеном покретљивошћу релевантне информације о правима која могу да остваре према овом закону, као и податке о надлежном телу пред којим путник може та права да оствари.

Помоћ за коју је одговорно тело које управља аеродромом

Члан 49.

Тело које управља аеродромом пружа помоћ и предузима мере које су потребне да би се лицима са инвалидитетом и лицима са смањеном покретљивошћу омогућило:

- 1) обавештење о њиховом доласку на аеродром и праву да захтевају помоћ на означеним тачкама које се налазе у оквиру или изван зграда терминала које су наведене у члану 40. овог закона;
- 2) кретање од означене тачке до места за пријављивање путника за лет;
- 3) пријављивање за лет и пријаву пртљага;
- 4) наставак кретања од места за пријављивање путника за лет до ваздухоплова и испуњавање поступака везаних за излазак из државе, царину и прегледе обезбеђивања;
- 5) укрцавање на ваздухоплов коришћењем лифта, инвалидских колица или друге потребне помоћи, како је то примерено;
- 6) наставак кретања од врата ваздухоплова до својих седишта;
- 7) смештање пртљага на за то одређено место у ваздухоплову и његово преузимање из ваздухоплова;
- 8) наставак кретања од својих седишта до врата ваздухоплова;
- 9) искрцавање из ваздухоплова коришћењем лифта, инвалидских колица или друге потребне помоћи, како је то примерено;
- 10) наставак кретања од ваздухоплова до простора за преузимање пртљага, преузимање пртљага и испуњавање поступака везаних за улазак у државу и царину;
- 11) наставак кретања од простора за преузимање пртљага до означене тачке;
- 12) пристизање на повезане летове, ако су у транзиту и примање помоћи у контролисаној зони аеродрома, јавној зони аеродрома, на терминалима и између њих;
- 13) приступање тоалетном простору.

Кад лице са инвалидитетом или лице са смањеном покретљивошћу прати лице које му помаже, лицу у пратњи се, на захтев, омогућава потребна помоћ на аеродрому и при укрцавању и искрцавању.

Тело које управља аеродромом пружа услуге земаљског опслуживања са свом потребном опремом за кретање, укључујући електрична инвалидска колица, при чему се захтева упозорење 48 h унапред, поштовање просторних ограничења у ваздухоплову и поштовање одговарајућих прописа о опасним теретима.

Тело које управља аеродромом привремено замењује оштећену или изгубљену опрему за кретање, при чему није нужно да замена буде иста као опрема која је оштећена или изгубљена.

Тело које управља аеродромом, према потреби, омогућава земаљско опслуживање сертификованим псима водичима, кад је то релевантно.

Тело које управља аеродромом саопштава податке потребне за избор лета у облику доступном свима.

Одредбе о обавезама тела које управља аеродромом при пружању услуга земаљског опслуживања у односу на лица из овог члана, сходно обавезују и друге пружаоце услуга земаљског опслуживања.

Помоћ авио-превозилаца

Члан 50.

Авио-превозилац допушта превоз сертификованих паса водича у кабини ваздухоплова у складу са посебним прописима.

Поред медицинске опреме, авио-превозилац омогућава превоз највише два комада опреме за кретање по лицу са инвалидитетом или лицу са смањеном покретљивошћу, укључујући електрична инвалидска колица, при чему се захтева упозорење 48 h унапред и поштовање просторних ограничења у ваздухоплову и поштовање одговарајућих прописа о опасним теретима.

Авио-превозилац саопштава важне податке у вези са летом у облику доступном свима.

На захтев лица са инвалидитетом или лица са смањеном покретљивошћу, авио-превозилац чини све разумне напоре да размештај седишта испуњава потребе тих лица уз уважавање безбедносних захтева и расположивости.

Авио-превозилац пружа помоћ при приступу тоалетном простору.

Кад лице са инвалидитетом или лице са смањеном покретљивошћу прати лице које му помаже, авио-превозилац чини све разумне напоре да му додели седиште поред лица са инвалидитетом или лица са смањеном покретљивошћу.

2. Превоз ствари

а) Уговор о превозу ствари

Садржај и облик уговора о превозу ствари

Члан 51.

Уговором о превозу ствари ваздухопловом уговорни превозилац се обавезује наручиоцу превоза да ће превести ствар ваздухопловом, а наручилац превоза - да ће платити превознину.

Уговор о превозу ствари може се односити на један или више превоза или на превоз на одређено време, на цео капацитет ваздухоплова, на одређену количину ствари или на поједину ствар.

Уговор о превозу ствари целим капацитетом ваздухоплова на одређено време или за више превоза мора се закључити у писаном облику.

Уговор из става 3. овог члана који није закључен у писаном облику је без правног дејства.

Одређивање количине ствари

Члан 52.

Количина ствари која се предаје на превоз може се одредити бројем комада, масом, запремином, димензијама или комбиновано.

У случају сумње, количина ствари се одређује мером која је уобичајена у месту предаје ствари на превоз авио-превозиоцу.

Предаја на превоз друге ствари уместо уговорене ствари

Члан 53.

При превозу ствари целим капацитетом ваздухоплова може се на превоз предати друга ствар уместо уговорене ствари, ако се тиме не мењају услови превоза на штету авио-превозиоца, ако због тога не би дошло до задржавања ваздухоплова, ако не би била угрожена безбедност ваздухоплова и ако пошиљалац на захтев авио-превозиоца пружи обезбеђење за потраживања која би могла настати због замене ствари.

Треће лице као пошиљалац

Члан 54.

Наручилац превоза може овластити треће лице да преда на превоз уговорену количину или део уговорене количине ствари ако је то уговором о превозу ствари предвиђено.

Наручилац превоза који је овластио лице из става 1. овог члана да преда ствар на превоз, одговара авио-превозиоцу за обавезе које произлазе из уговора о превозу ствари, ако између наручиоца превоза и авио-превозиоца није другачије уговорено.

Авио-превозилац не одговара лицу из става 1. овог члана за обавезе веће од оних које су преузете уговором са наручиоцем.

Одговорност наручиоца превоза, односно пошиљаоца за обавезе из уговора о превозу

Члан 55.

Ако уговором између наручиоца превоза и лица из члана 54. став 1. овог закона није другачије предвиђено, то лице одговара авио-превозиоцу за обавезе из уговора о превозу ствари које се односе на ствар коју је он предао авио-превозиоцу на превоз.

Наручилац превоза се обавезује само да лицу из члана 54. став 1. овог закона прибави услуге авио-превозиоца, ако у уговору између наручиоца превоза и тог лица није другачије одређено.

Сходна примена одредби

Члан 56.

На превоз ствари сходно се примењују одредбе о превозу путника из чл. 22 - 24. овог закона.

б) Ваздухопловни товарни лист

Састављање и предаја ваздухопловног товарног листа

Члан 57.

Авио-превозилац има право да тражи од пошиљаоца да сачини и да му преда ваздухопловни товарни лист (у даљем тексту: товарни лист), а пошиљалац има право да тражи од авио-превозиоца да прими ту исправу.

Одредбе уговора о превозу ствари противне ставу 1. овог члана не производе правно дејство.

Товарни лист може бити сачињен за више колета.

Авио-превозилац има право да тражи од пошиљаоца да сачини товарни лист за свако колето, а пошиљалац има право да тражи од превозиоца да прими посебан товарни лист за свако колето.

Ако авио-превозилац сачини товарни лист на захтев пошиљаоца, претпоставља се да је то учинио у име пошиљаоца.

Непостојање или неисправност товарног листа не утиче на постојање ни на пуноважност уговора о превозу ствари ваздухопловом.

Пошиљалац сачињава товарни лист у три оригинална примерка и предаје их заједно са стварима авио-превозиоцу. Први примерак задржава авио-превозилац, други примерак прати ствар, а трећи примерак авио-превозилац предаје пошиљаоцу пошто га потпише.

Садржај товарног листа

Члан 58.

Товарни лист мора да садржи:

- 1) место и датум издавања товарног листа;
- 2) место поласка и место крајњег одредишта (ако је примењиво, наводи се једно од места међуслетања, ако се место поласка и место крајњег

одредишта налазе на територији исте државе, а једно или више међуслетања предвиђено је на територији неке друге државе);

- 3) име или назив и адресу пошиљаоца, примаоца и авио-превозиоца;
- 4) износ накнаде за превоз;
- 5) врсту, садржај и количину ствари;
- 6) попис исправа које се прилажу уз товарни лист.

Товарни лист може да садржи рок испоруке, вредност пошиљке и друге податке.

Први примерак товарног листа мора да садржи и ознаку: „за авио-превозиоца”, а други: „за примаоца”.

Први примерак товарног листа потписује пошиљалац, други пошиљалац и авио-превозилац, а трећи - авио-превозилац.

Потпис авио-превозиоца мора се ставити пре утовара ствари у ваздухоплов.

Потпис авио-превозиоца може бити замењен печатом, а потпис пошиљаоца може бити унапред одштампан или замењен печатом.

Одговорност пошиљаоца

Члан 59.

Пошиљалац је одговоран за тачност података и изјава у товарном листу које уноси или које на његов захтев уноси авио-превозилац.

Пошиљалац је одговоран за штету коју претрпи авио-превозилац или за коју је авио-превозилац одговоран према трећим лицима, ако штета настане због неисправних, нетачних или непотпуних података или изјава пошиљаоца.

Пошиљалац мора да пружи авио-превозиоцу све податке, да их приложи уз товарни лист и да стави на располагање превозиоцу све исправе које су потребне за спровођење царинских и других радњи.

Авио-превозилац није дужан да испитује исправност и тачност података и исправа из овог става.

Пошиљалац одговара за штету која би могла настати због недостатка, нетачности или неисправности података и исправа из става 3. овог члана.

Пошиљалац је одговоран за штету која је проузрокована лицима, возилима и другим стварима услед својства ствари која је предата на превоз, ако авио-превозиоцу та својства нису била нити су морала бити позната.

Предаја ствари на превоз

Члан 60.

Предајом трећег примерка товарног листа пошиљаоцу сматра се да је закључен уговор о превозу и да је ствар примљена на превоз под условима који су у товарном листу наведени.

Сматра се да су тачни подаци који су наведени у товарном листу о маси, запремини, димензијама и амбалажи, као и о броју колета. Ако је авио-превозилац у присуству пошиљаоца проверио податке наведене у товарном листу о запремини, маси, стању ствари и амбалажи и то навео у товарном листу, сматра се да су ти подаци, односно то стање, тачни.

Авио-превозилац може у товарни лист да унесе примедбе о спољашњем стању ствари и амбалаже.

Претпоставља се да ствар и амбалажа нису имали спољних мана, ако у товарном листу нису унете примедбе из става 3. овог члана.

в) Преносиви товарни лист

Издавање преносивог товарног листа

Члан 61.

Пошиљалац и авио-превозилац могу уговорити да ће се трећи примерак (примерак за пошиљаоца) товарног листа издати као товарни лист „по наредби” или „на доносиоца” (у даљем тексту: преносиви товарни лист).

Ако је издат преносиви товарни лист, на осталим примерцима товарног листа то мора бити изричито назначено.

Преносиви товарни лист мора да садржи потписе авио-превозиоца и пошиљаоца или лица која они овласте.

Ако у товарном листу није изричито наведено да је реч о преносивом товарном листу, сматра се да је издат непреносиви товарни лист.

Пошиљалац и авио-превозилац могу захтевати да се за њихове потребе сачини препис преносивог товарног листа. Ако је извршен препис преносивог товарног листа, на сваком препису то мора бити видно означено и ти преписи морају имати упозорење да се на основу њих не може располагати са ствари.

Начин преноса преносивог товарног листа

Члан 62.

Преносиви товарни лист по наредби преноси се индосаментом, а преносиви товарни лист на доносиоца - предајом.

На облик и правно дејство индосамента сходно се примењује закон којим се уређује меница, изузев одредаба које се односе на регрес.

Ако у преносивом товарном листу по наредби није означен прималац ствари, такав товарни лист преноси се наредбом пошиљаоца.

Обавезе овлашћеног имаоца преносивог товарног листа

Члан 63.

Услови уговора о превозу обавезују овлашћеног имаоца преносивог товарног листа, који није наручилац превоза ни пошиљалац, само ако су садржани у преносивом товарном листу.

Уговор о превозу и услови превоза уговорног авио-превозиоца обавезују овлашћеног имаоца преносивог товарног листа, који није наручилац превоза ни пошиљалац и ако се преносиви товарни лист на њих изричито позива.

Услови превоза стварног авио-превозиоца не обавезују овлашћеног имаоца преносивог товарног листа, иако се преносиви товарни лист на њих позива.

Сходна примена одредби

Члан 64.

Одредбе овог закона о товарном листу сходно се примењују и на преносиви товарни лист, изузев одредбе члана 60. став 1. овог закона.

г) Извршење превоза

Обавезе авио-превозиоца

Члан 65.

Авио-превозилац мора ствари да превезе ваздушним путем који је уговорен. Ако пут превоза није уговорен авио-превозилац мора да изврши превоз ваздушним путем који је уобичајен.

Авио-превозилац може извршити превоз другим ваздушним путем, ако то захтевају разлози безбедности ваздушног саобраћаја или други оправдани разлози.

Рок превоза

Члан 66.

Авио-превозилац мора превоз ствари да изврши у уговореном року (у даљем тексту: рок превоза).

Ако рок превоза није уговорен, авио-превозилац мора превоз да изврши за време које је уобичајено, с обзиром на дужину пута, врсту ваздухоплова и друге околности које су од утицаја на време превоза.

Рок превоза почиње од момента пријема ствари на превоз, ако није другачије уговорено.

Рок превоза не тече за време задржавања ствари које је настало услед узрока који спречавају почетак или наставак превоза, ако за то нема кривице авио-превозиоца.

Претпоставља се да је рок превоза истекао часом обавештења датог примаоцу да је ствар приспела у место крајњег одредишта и припремљена за предају или од часа кад је авио-превозилац покушао да преда ствар примаоцу.

Немогућност извршења уговора о превозу

Члан 67.

Ако авио-превозилац из било којих разлога не може да изврши уговор о превозу према уговореним условима, а сметња би трајала дуже или је њено трајање неизвесно, авио-превозилац мора да тражи упутство од примаоца.

Ако авио-превозилац не може да поступи на начин из става 1. овог члана или не може да поступи по примљеном упутству, мора да, према околностима случаја, претовари ствар или да је врати у место поласка или да поступи на други начин, водећи при томе рачуна и о интересима имаоца права.

д) Располагање стварима у току превоза

Право пошиљаоца да располаже са ствари ако није издат преносиви товарни лист

Члан 68.

Ако није издат преносиви товарни лист, пошиљалац који је извршио обавезе које произлазе из уговора о превозу може да располаже са ствари, и то:

- 1) да је повуче са аеродрома поласка или крајњег одредишта;
- 2) да је задржи у току превоза на било ком месту слетања;
- 3) да захтева да буде испоручена у место крајњег одредишта у току превоза лицу које није означено у товарном листу као прималац;
- 4) да тражи да се врати у место поласка.

Захтев за располагање из става 1. овог члана пошиљалац подноси уговорном превозиоцу, а његовом пуномоћнику само ако је то уговорено.

Пошиљалац мора да авио-превозиоцу накнади трошкове проузроковане извршењем захтева из става 1. овог члана.

Пошиљалац који располаже са ствари у смислу става 1. овог члана мора уговорном превозиоцу или његовом пуномоћнику да поднесе трећи примерак товарног листа.

Авио-превозилац или његов пуномоћник има право да тражи да се захтев за располагање са ствари унесе у први примерак товарног листа и да се тај захтев изда у писаном облику.

Искључење или ограничење располагања стварима

Члан 69.

Странке могу уговором искључити или ограничити располагање са ствари предвиђено у члану 68. овог закона.

Уговор из става 1. овог члана који није унесен у товарни лист је без правног дејства.

Одговорност авио-превозиоца у вези захтева за располагање са ствари

Члан 70.

Ако авио-превозилац изврши захтев пошиљаоца за располагање са ствари, иако му није поднет трећи примерак товарног листа, у смислу члана 68. став 4. овог закона, мора да накнади штету проузроковану извршењем тог захтева овлашћеном имаоцу трећег примерка товарног листа.

Одредбом из става 1. овог члана се не дира у право регреса авио-превозиоца према пошиљаоцу.

У случају да извршење захтева за располагање са ствари није могуће или да би се његовим извршењем проузроковала штета авио-превозиоцу или имаоцима захтева за располагање другом ствари, авио-превозилац мора да о томе обавести пошиљаоца.

Право авио-превозиоца у вези одбијања захтева за располагање са ствари

Члан 71.

Авио-превозилац може да одбије извршење захтева за располагање са ствари:

- 1) ако извршење захтева није могуће;
- 2) ако пошиљалац, у смислу одредбе члана 68. став 4. овог закона, уговорном авио-превозиоцу није доставио трећи примерак товарног листа;
- 3) ако би настала штета имаоцу захтева за располагање другом ствари;
- 4) ако би настала штета за авио-превозиоца или ако би трошкови извршења захтева били већи од вредности ствари;
- 5) ако би извршење захтева било противно царинским и другим прописима.

У случајевима из става 1. тачка 4) овог члана, превозилац не може одбити извршење захтева ако му се пружи одговарајуће обезбеђење.

Авио-превозилац мора, у случају одбијања извршења захтева, без одлагања, да обавести подносиоца захтева и да поступи према одредбама члана 67. овог закона.

Одговорност авио-превозиоца за штету у случају неизвршења захтева

Члан 72.

Ако авио-превозилац не изврши захтев из члана 68. став 1. овог закона или не поступи према одредби члана 71. став 3. овог закона, одговоран је за штету која због тога настане.

Висина накнаде штете из става 1. овог члана, као и из члана 70. став 1. овог закона, не може да буде већа од износа који би авио-превозилац био дужан да надокнади у случају губитка ствари предате на превоз.

Престанак права пошиљалоца на располагање са ствари

Члан 73.

Располагање пошиљалоца са ствари престаје кад ствар стигне у место крајњег одредишта и прималац достави захтев за предају ствари или товарни лист.

Авио-превозилац мора да преда ствар или товарни лист примаоцу ако налогом пошиљалоца није другачије одређено и ако је прималац испунио обавезе из члана 83. овог закона.

Ако прималац после захтева из става 1. овог члана одбије да преузме товарни лист или ствари, пошиљалац може поново да располаже са ствари.

Ако прималац одбије преузимање товарног листа или ствари, пошиљалац може да располаже са ствари и без подношења трећег примерка товарног листа.

Ако је авио-превозилац признао губитак ствари или ако ствар није стигла у место крајњег одредишта седам дана од дана када је требала да стигне,

прималац има право да поступи по одговарајућим одредбама које произлазе из уговора о превозу.

Право овлашћеног имаоца исправе на располагање са ствари ако је издат преносиви товарни лист

Члан 74.

Ако је издат преносиви товарни лист, само овлашћени ималац те исправе који је извршио обавезе које из њега произлазе, може да располаже са ствари, и то да:

- 1) је повуче са места поласка;
- 2) је задржи или захтева да му буде предата у току превоза на било ком месту слетања;
- 3) захтева да се врати у место поласка.

Овлашћени ималац преносивог товарног листа, који на основу става 1. овог члана захтева да му се преда ствар, мора приликом преузимања ствари вратити авио-превозиоцу оригинал преносивог товарног листа, а у свим другим случајевима налог за располагање са ствари мора да унесе у преносиви товарни лист и да га потпише.

Сходна примена одредби

Члан 75.

Одредбе члана 68. став 3, члана 69. и члана 70. став 3. овог закона сходно се примењују и на преносиви товарни лист.

ђ) Предаја ствари

Место и начин предаје ствари

Члан 76.

Авио-превозилац мора да преда ствар у месту крајњег одредишта наведеном у уговору, товарном листу или преносивом товарном листу или у месту које одреди прималац.

Авио-превозилац предаје примаоцу ствар на аеродрому места крајњег одредишта, ако уговором није другачије одређено.

Авио-превозилац мора да преда ствар примаоцу који је наведен у товарном листу или овлашћеном имаоцу преносивог товарног листа, а ако товарни лист није издат - лицу које је уговором о превозу или на други начин одређено за пријем ствари.

Ако пошиљалац према одредбама члана 68. овог закона одреди као примаоца друго лице, а не лице које је наведено у товарном листу, авио-превозилац мора да ствар преда том другом лицу.

Авио-превозилац мора, без одлагања, да обавести примаоца о приспећу ствари у место крајњег одредишта, ако није другачије уговорено.

Ималац преносивог товарног листа мора да приликом пријема ствари врати авио-превозиоцу оригинал преносивог товарног листа.

Превозилац има право да захтева да му лице коме предаје ствар, а које није ималац преносивог товарног листа у смислу овог закона, изда потврду о количини и стању примљене ствари.

Приговор и рокови за приговор

Члан 77.

Ако прималац ствари не стави писани приговор због оштећења ствари приликом преузимања, претпоставља се да му је ствар предата у стању у каквом је примљена на превоз, односно како је наведено у товарном листу.

Ако се оштећење ствари није могло утврдити приликом преузимања, прималац може да достави авио-превозиоцу писани приговор непосредно пошто оштећење открије, а најкасније у року од 14 дана од дана преузимања ствари.

Ако је због закашњења са предајом ствари настала штета, прималац може доставити писани приговор у року од 21 дан, рачунајући од дана кад му је ствар предата.

Ако писани приговор примаоца не буде достављен у року одређеном овим чланом, авио-превозилац не одговара за штету, изузев ако је штета настала због радње или пропуста авио-превозиоца или лица које је по његовом налогу или за његов рачун радило на извршењу превоза, а радње или пропусти су учињени намерно или крајњом непажњом.

Немогућност предаје ствари примаоцу

Члан 78.

Ако се прималац не може пронаћи или ако одбије да преузме товарни лист или ствар, авио-превозилац мора да, без одлагања, затражи упутство од пошиљаоца.

Ако од пошиљаоца у примереном року не прими упутство или ако примљено упутство не може извршити, авио-превозилац може, на трошак и ризик примаоца, предати ствар на чување јавном складишту или другом погодном лицу или је сам узети на чување, о чему је дужан, без одлагања, да обавести пошиљаоца или примаоца.

Ако ствар преда на чување другом лицу, авио-превозилац је одговоран за његов избор.

Ако авио-превозилац поступи у складу са ставом 2. овог члана, сматра се да је превоз завршен.

Непреузимање ствари у року и њена продаја

Члан 79.

Ако пошиљалац, односно прималац не преузме ствар у року од 30 дана од дана стављања ствари на чување, авио-превозилац је овлашћен да ствар прода.

Авио-превозилац може да прода ствар и пре истека рока из става 1. овог члана ако:

- 1) је ствар у квару или јој прети непосредна опасност од квара;
- 2) трошкови чувања не би били у сразмери са вредношћу ствари;

3) се услед одлагања продаје не би могао постићи износ довољан за покриће потраживања авио-превозиоца и трошкова чувања ствари.

Продаја се врши јавно, изузев ако се ради о кварљивој ствари или ствари чија је цена одређена или се формира на берзи.

Износ остварен продајом ствари, по одбитку потраживања у вези са превозом те ствари и по одбитку трошкова чувања и продаје, авио-превозилац мора да положи код суда надлежног према месту продаје у корист примаоца и да га о томе обавести.

е) Превознина

Висина превознине

Члан 80.

Превознина је цена за извршени превоз ствари.

Висина и начин плаћања превознине одређују се уговором.

Ако се на захтев пошиљаоца или у интересу примаоца превоз продужи даље од уговореног места крајњег одредишта, превознина ће се сразмерно увећати.

Плаћање превознине

Члан 81.

Превознина се плаћа само за ствар која је превезена и у месту крајњег одредишта стављена на располагање примаоцу.

Авио-превозилац има право на превознину и када ствар није превезена и стављена на располагање примаоцу, ако је то проузроковао наручилац превоза, пошиљалац, лице овлашћено да располаже са ствари или лице за које они одговарају или ако се разлог због кога ствар није приспела на место крајњег одредишта налази на самој ствари.

Авио-превозилац има право на превознину сразмерно стварно извршеном превозу, ако је ствар, изузев у случају из става 2. овог члана, превезена само на једном делу пута.

Плаћање превознине у посебним случајевима

Члан 82.

Ако се уместо уговорене ствари преда на превоз друга ствар чија је превознина већа од уговорене, превознина се плаћа за предату ствар.

Ако се преда на превоз мање ствари него што је уговорено или се не преда ништа, превознина се плаћа за уговорену количину ствари.

Ако се преда мање ствари него што је уговорено, а превознина за предату другу ствар је већа од уговорене превознине, платиће се уговорена превознина и разлика између уговорене превознине и веће превознине за предату ствар.

Обавезе примаоца

Члан 83.

Прималац који је овлашћен да тражи предају товарног листа и предају ствари мора да намири потраживање и испуни све друге услове који су наведени у товарном листу или преносивом товарном листу, а за које није изричито наведено да их плаћа, односно испуњава пошилђалац или наручилац превоза.

Ако је издат преносиви товарни лист, прималац мора да намири потраживања која су настала после издавања тог листа, ако та потраживања авио-превозилац унесе у свој примерак товарног листа.

Прималац који тражи предају ствари мора да плати превознину и друга потраживања авио-превозиоца у вези са превозом ствари, ако се превоз врши без товарног листа.

Плаћање превознине код уговора о превозу на одређено време

Члан 84.

За превоз на одређено време наручилац превоза плаћа превознину унапред у једнаким месечним износима, а авио-превозиоцу припада превознина само за време извршавања уговора.

Ако у току важења уговора о превозу на одређено време наступе сметње у коришћењу ваздухоплова, наручилац плаћа превознину и за време трајања тих сметњи ако је сметњу он проузроковао или је сметња настала због извршења његовог налога.

Авио-превозилац може одустати од уговора о превозу на одређено време ако превознина није плаћена у року утврђеном уговором.

Неизвршење обавеза примаоца

Члан 85.

Ако прималац не изврши своје обавезе, авио-превозилац има право да задржи ствар и да је преда на чување јавном складишту или другом погодном лицу или да је сам узме на чување, о чему је дужан да, без одлагања, обавести примаоца и пошилђаоца.

Ако авио-превозиоцу не буду исплаћени дуговани износи из уговора о превозу у року од 15 дана од дана предаје обавештења из става 1. овог члана, он је овлашћен да ствар прода.

На чување и продају ствари из ст. 1. и 2. овог члана примењују се одредбе чл. 78. и 79. овог закона.

Право авио-превозиоца на потраживање

Члан 86.

Ако авио-превозилац, не користећи се правом из члана 85. овог закона, преда ствар примаоцу иако он није извршио своје обавезе из уговора о превозу, авио-превозилац нема право да тражи од пошилђаоца, односно од наручиоца превоза да он изврши те обавезе из уговора о превозу које је био дужан да

изврши прималац, изузев ако су се због тога пошилиалац или наручилац превоза неоправдано обогатили.

Ако авио-превозилац, који је поступио у складу с одредбама члана 85. овог закона, наплати своје потраживање само делимично, он може од лица из става 1. овог члана захтевати исплату ненаплаћеног дела потраживања.

Ради обезбеђења својих потраживања из уговора о превозу ствари авио-превозилац има право залогe на ствари коју је преузео на превоз.

3. Превоз у којем учествује више авио-превозилаца

а) Узастопни превоз

Уговор о узастопном превозу у ваздушном саобраћају

Члан 87.

Уговор о узастопном превозу у ваздушном саобраћају је уговор о превозу путника, пртљага или ствари којим се авио-превозилац (први авио-превозилац) обавезује да изврши превоз уз учешће више авио-превозилаца (узастопни авио-превозиоци), а путник, односно наручилац превоза на то пристаје.

Односи између узастопних авио-превозилаца уређују се њиховим међусобним уговором.

Ако уговором не буде другачије одређено, на односе узастопних авио-превозилаца примењују се одредбе овог закона.

Одговорност авио-превозиоца за штету насталу у случају смрти или телесне повреде путника, као и за штету насталу кашњењем

Члан 88.

За штету насталу у случају смрти или телесне повреде путника, као и за штету насталу кашњењем, одговарају солидарно први авио-превозилац и онај узастопни авио-превозилац на чијем делу пута је дошло до штете.

Први авио-превозилац може уговором искључити своју одговорност за штету из става 1. овог члана која настане на делу пута на коме превоз врше узастопни авио-превозиоци.

Ако је штету насталу у случају смрти или телесне повреде жртви, односно њеним наследницима, надокнадио први авио-превозилац, он ће имати право на регрес од узастопног авио-превозиоца на чијем је делу пута штета настала.

Одговорност авио-превозиоца за губитак или оштећење пртљага и ствари, као и за штету насталу због кашњења у превозу и предаји пошилиаоцу

Члан 89.

За губитак или оштећење пртљага и ствари, као и за штету због закашњења у превозу и предаји пошилиаоцу, поред авио-превозиоца на чијем је делу пута дошло до штете, пошилиаоцу солидарно одговара и први авио-превозилац, а примаоцу и последњи авио-превозилац.

Ако се не може утврдити на чијем је делу пута дошло до губитка, односно оштећења ствари, за насталу штету одговарају солидарно сви авио-превозиоци.

б) Комбиновани превоз

Члан 90.

Авио-превозилац може уговорени превоз извршити уз учешће превозилаца из других грана саобраћаја (комбиновани превоз), ако је тако уговорено.

Авио-превозилац који је закључио уговор о комбинованом превозу одговара за штету по оним прописима о накнади штете који важе за превозиоца на чијем је делу пута штета настала.

Авио-превозилац који изврши комбиновани превоз ствари без сагласности пошиљаоца, одговара за штету по одредбама закона који је за наручиоца превоза најповољнији, без обзира на ком делу пута је штета настала.

4. Остале одредбе о одговорности авио-превозиоца према стварима

Граница одговорности

Члан 91.

Висина накнаде, као и границе одговорности за штету насталу у случају уништења, губитка, оштећења или кашњења приликом превоза ствари, која је одређена одредбама Монреалске конвенције, сходно члану 28. овог закона ограничене су на износ од 19 специјалних права вучења по килограму, изузев ако је у време предаје ствари авио-превозиоцу пошиљалац посебно одредио вредност доставе на крајњем одредишту и платио додатни износ, ако се то захтева, у ком случају авио-превозилац мора да плати суму која не прелази наведени износ, изузев ако не докаже да је тај износ већи од стварне вредности доставе на крајњем одредишту.

У случају уништења, губитка, оштећења или кашњења приликом превоза дела ствари или било ког предмета садржаног у њој, маса која се узима у обзир код одређивања износа до кога је ограничена одговорност авио-превозиоца је укупна маса ствари.

У случају да уништење, губитак, оштећење или кашњење приликом превоза ствари или неког дела ствари утиче на вредност других ствари обухваћених истим товарним листом или истом потврдом или другом одговарајућом евиденцијом која се чува, код одређивања ограничења одговорности узима се у обзир укупна маса тих ствари.

5. Одговорност за услуге земаљског опслуживања

а) Земаљско опслуживање путника, пртљага и ствари

Члан 92.

Уговор о превозу обухвата и услуге земаљског опслуживања путника, пртљага и ствари које се пружају за време превоза у ваздушном саобраћају.

Под услугама земаљског опслуживања путника, пртљага и ствари, у смислу овог закона, подразумева се пружање услуга укрцавања и искрцавања

путника, услуга утовара и истовара пртљага и услуга прихвата и отпреме ствари.

На све оно што овим законом није уређено у погледу услуга земаљског опслуживања путника, пртљага и ствари сходно се примењују одредбе о пружању услуга земаљског опслуживања из закона којим се уређује ваздушни саобраћај, а нарочито одредбе о пружању услуга укрцавања и искрцавања путника, услуга утовара и истовара пртљага и услуга прихвата и отпреме ствари и одредбе других прописа којим се уређује приступ тржишту услуга земаљског опслуживања на аеродромима који су намењени за јавни авио-превоз.

Одговорност авио-превозиоца

Члан 93.

Авио-превозилац одговара пружаоцу услуга укрцавања и искрцавања путника, услуга утовара и истовара пртљага и услуга прихвата и отпреме ствари за штету насталу услед руковања опасним теретом или руковања са ствари која се превози под посебним условима, ако о природи тих ствари није обавестио то лице или ако му није дао потребна упутства, изузев ако је то лице за природу ствари знало или морало знати.

Авио-превозилац одговара пружаоцу услуга укрцавања и искрцавања путника, услуга утовара и истовара пртљага и услуга прихвата и отпреме ствари за штету насталу услед неисправних, нетачних и непотпуних података или изјава пошиљаоца или услед неисправних, нетачних и непотпуних исправа потребних за спровођење царинских и других радњи.

Одговорност за штету насталу пружањем услуга земаљског опслуживања

Члан 94.

За штету насталу пружањем услуга земаљског опслуживања, пружалац услуга укрцавања и искрцавања путника, услуга утовара и истовара пртљага и услуга прихвата и отпреме ствари одговара авио-превозиоцу по правилима одговорности авио-превозиоца при извршењу уговора о превозу.

Изузетно од одредбе става 1. овог члана, пружалац услуга укрцавања и искрцавања путника, услуга утовара и истовара пртљага и услуга прихвата и отпреме ствари одговара и путнику, односно примаоцу, ако је штету проузроковао намерно или крајњом непажњом или ако је радио ван оквира своје дужности.

б) Уговор о превозу којим авио-превозилац преузима већу одговорност

Члан 95.

Одредба уговора о превозу којом авио-превозилац преузима већу одговорност од оне која је прописана овим законом обавезује и пружаоца услуга укрцавања и искрцавања путника, услуга утовара и истовара пртљага и услуга прихвата и отпреме ствари, само ако је он на то изричито пристао.

в) Уговор о превозу којим се смањује одговорност

Члан 96.

Одредбе уговора о пружању услуга укрцавања и искрцавања путника, услуга утовара и истовара пртљага и услуга прихвата и отпреме ствари којима се смањује одговорност пружаоца тих услуга прописана овим законом или којима се смањује одговорност авио-превозиоца из члана 93. овог закона или којима се на штету трећег лица мењају одредбе о њиховој одговорности предвиђене овим законом, не производе правно дејство.

6. Рекламације

Подношење рекламације

Члан 97.

Путник који сматра да је прекршено неко од права које има на основу овог закона у случају ускраћивања укрцавања, отказивања летова и кашњења летова, подноси рекламацију авио-превозиоцу у писаном облику.

Лице са инвалидитетом или лице са смањеном покретљивошћу које сматра да су прекршена нека од права прописаних овим законом може поднети рекламацију у писаном облику авио-превозиоцу, односно телу које управља аеродромом, у зависности од случаја, уз коју подноси одговарајуће доказе.

Приликом резервације авио-превозилац или организатор путовања информиса путника о поступцима подношења рекламација из ст. 1. и 2. овог члана, као и о одговарајућим контакт адресама на које се оне достављају, укључујући и електронске начине достављања.

Рекламација из ст. 1. и 2. овог члана подноси се најкасније у року од 90 дана од дана када је лет обављен или када је требало да се обави.

Ако авио-превозилац, односно тело које управља аеродромом у року од 60 дана од дана доставе комплетне документације неопходне за рекламацију, не удовоље рекламацији из ст. 1. и 2. овог члана или на исту не одговоре, подносилац рекламације из овог члана има право да пријави повреду овог закона Директорату цивилног ваздухопловства Републике Србије (у даљем тексту: Директорат).

Независно од права из ст. 1. и 2. овог члана, путник, лице са инвалидитетом или лице са смањеном покретљивошћу има право да заштити своја права подношењем тужбе пред надлежним судом.

ГЛАВА II

ОБАВЉАЊЕ ДРУГИХ КОМЕРЦИЈАЛНИХ ДЕЛАТНОСТИ У ВАЗДУШНОМ САОБРАЋАЈУ

1. Уговори о обављању других комерцијалних делатности у ваздушном саобраћају

Појам уговора

Члан 98.

Уговором о обављању других комерцијалних делатности у ваздушном саобраћају, привредно друштво, друго правно лице, орган државне управе или

предузетник који има одговарајући доказ о оспособљености за обављање тих делатности (у даљем тексту: пружалац услуга) обавезује се да пружи услугу ваздухопловом, који није ваздухоплов за превоз путника или ствари, а наручилац те услуге се обавезује да плати за то одређену накнаду.

Под услугама из става 1. овог члана сматрају се услуге у пољопривреди или шумарству, фотографско снимање (геолошко фотографисање, снимање филмова и сл.), калибража из ваздуха, рекламирање (вуча транспарената, исписивање у ваздуху, бацање рекламног материјала и сл.), осматрања и извештавања из ваздуха и друге услуге које се пружају из ваздуха.

Сходна примена одредби

Члан 99.

На уговор о обављању других комерцијалних делатности у ваздушном саобраћају сходно се примењују одредбе члана 7. став 2. и чл. 23. и 25. овог закона.

Извршење налога наручиоца услуге

Члан 100.

Пружалац услуга мора да извршава налоге наручиоца услуге који произлазе из одредаба уговора и у складу са наменом ваздухоплова.

Пружалац услуга може да одбије да изврши налог наручиоца услуге ако би се извршењем таквог налога ваздухоплов или лица у ваздухоплову изложили опасности или би се проузроковала штета трећим лицима.

Одговорност за штету

Члан 101.

Пружалац услуга одговара за штету коју наручиоцу услуге, у извршењу уговора о обављању других комерцијалних делатности у ваздушном саобраћају, нанесе лице које по његовом налогу и за његов рачун непосредно пружа ту услугу.

Уговором из става 1. овог члана не може се искључити одговорност за штету коју намерно или крајњом непажњом причини лице које, по налогу и за рачун пружаоца услуге, непосредно пружа ту услугу.

Сходна примена одредаба

Члан 102.

На штету насталу због смрти или телесне повреде наручиоца услуге, лица за које је наручилац услуге одговоран или корисника услуге који се налазе у ваздухоплову, као и на штету због губитка или оштећења наручиоцевих ствари које се налазе у ваздухоплову ради извршења услуге, сходно се примењују одредбе овог закона о одговорности за штету из уговора о превозу путника и ствари.

Сходна примена одредаба других прописа

Члан 103.

Ако овим законом није другачије уређено, на штету коју ваздухоплов у лету причини приликом извршења уговора о обављању других комерцијалних делатности у ваздушном саобраћају, као и на штету коју причини трећим лицима на земљи приликом извршења тог уговора, сходно се примењују одредбе закона којим се уређује обавезно осигурање у саобраћају.

Глава III

ЗАКУП ВАЗДУХОПЛОВА

1. Уговор о закупу ваздухоплова

Обавезе из уговора о закупу ваздухоплова

Члан 104.

Уговором о закупу ваздухоплова, у смислу овог закона, закуподавац се обавезује да одређени ваздухоплов преда закупцу на коришћење, купац се обавезује да за то плаћа одређену закупнину.

Уговор о закупу ваздухоплова којим се ближе одређују услови закупа је пуноважан ако је закључен у писаном облику.

Ако овим законом није другачије уређено, на уговор о закупу ваздухоплова и битне елементе уговора о закупу, врсте закупа ваздухоплова, као и на права и обавезе закупца и закуподавца сходно се примењују одредбе закона којим се уређују облигациони односи и закона којим се уређује ваздушни саобраћај.

Обавезе закуподавца и посаде ваздухоплова

Члан 105.

Закуподавац мора да преда закупцу ваздухоплов у таквом стању да се може користити према уговореној или уобичајеној намени.

Ако је уговором о закупу ваздухоплова предвиђено да закуподавац обезбеди посаду ваздухоплова, у том случају посада је дужна да извршава налоге закупца, изузев ако би то угрозило безбедност ваздухоплова, путника, пртљага, ствари и трећих лица.

Одржавање ваздухоплова и трошкови током трајања уговора

Члан 106.

Закупац мора да одржава ваздухоплов током трајања уговора о закупу, а након истека уговора мора да врати ваздухоплов у истом стању у каквом га је примио, али не одговара за редовно трошење (хабање) ваздухоплова.

Трошкове одржавања ваздухоплова сноси купац, ако уговором није другачије уређено.

Закупац не сноси трошкове одржавања ваздухоплова потребне за отклањање скривеног недостатка ваздухоплова који је постојао и у време када му је ваздухоплов предат на коришћење, нити сноси трошкове за штету због губитка ваздухоплова због деловања више силе.

Одговорност за штету због недостатка ваздухоплова

Члан 107.

Закуподавац одговара за штету насталу због недостатка који чини ваздухоплов неупотребљивим или смањује његову употребљивост за уговорено или уобичајено коришћење, а недостатак је постојао у време предаје ваздухоплова закупцу.

Закупнина

Члан 108.

Ако није другачије одређено, закупнина се плаћа месечно унапред, рачунајући од дана предаје закупљеног ваздухоплова.

Закупнина не припада закуподавцу за време док је купац био спречен да користи ваздухоплов кривицом закуподавца или због скривеног недостатка ваздухоплова, ако је овај постојао у време предаје ваздухоплова закупцу.

Закуподавац може својом изјавом раскинути уговор ако му закупнина није плаћена у року од 15 дана после доспелости, чиме се не дира у његово право на накнаду штете.

У случају из става 3. овог члана уговор ће остати на снази ако купац исплати дуговану закупнину пре него што прими изјаву о раскиду.

2. Трајање и раскид уговора о закупу и отказни рок

Члан 109.

Уговор о закупу може да се закључи на одређено или неодређено време.

Уговор о закупу може да се продужи или раскине само у писаном облику.

Уговор о закупу закључен на неодређено време може се отказати унапред, у року који не може бити краћи од три месеца, и то само у писаном облику.

Уговор о закупу престаје у случају уништења ваздухоплова и трајне неупотребљивости ваздухоплова, као и у случају који се није могао предвидети, нити спречити, а који онемогућава закупца да користи ваздухоплов током трајања закупа.

Одустајање од уговора

Члан 110.

Ако поправке ваздухоплова чије трошкове сноси закуподавац трају или се предвиђа да ће трајати дуже времена у односу на време трајања уговора о закупу или сврху закључења уговора, купац може својом писаном изјавом да одустане од уговора о закупу.

Купац има право да тражи повраћај сразмерног дела плаћене закупнине за време за које је био онемогућен да користи ваздухоплов, без обзира на то је ли одустао од уговора.

Кашњење у враћању ваздухоплова

Члан 111.

Ако закупац не врати ваздухоплов закуподавцу по истеку времена за враћање ваздухоплова предвиђеног уговором о закупу, мора да плати сразмерну накнаду у висини двоструке уговорене закупнине за прекорачено време.

Ако је закупац крив за закашњење у враћању ваздухоплова, одговара, поред износа из става 1. овог члана и за сваку штету коју због тога претрпи закуподавац.

Награда за трагање и спасавање закупљеним ваздухопловом

Члан 112.

Награда за трагање и спасавање закупљеним ваздухопловом за време трајања уговора о закупу припада закупцу.

Постојање сумње о врсти закљученог уговора

Члан 113.

У случају било какве сумње да ли је закључен уговор о закупу или уговор о превозу на одређено време, сматра се да је закључен уговор о превозу на одређено време.

3. Подзакуп

Члан 114.

Закупац може дати ваздухоплов у закуп другоме (подзакуп) само на основу пристанка закуподавца датог у писаном облику.

Глава IV

УГОВОР О ОСИГУРАЊУ У ВАЗДУШНОМ САОБРАЋАЈУ

1. Обавезно осигурање

Члан 115.

Ако законом којим се уређује обавезно осигурање у саобраћају није другачије прописано, осигурање у ваздушном саобраћају према одредбама овог закона, обухвата осигурање:

- 1) ваздухоплова и његове опреме, као и ствари које се превозе ваздухопловом или се на њему налазе;
- 2) путника и пртљага од последица несрећног случаја;
- 3) власника, односно корисника ваздухоплова од одговорности за штету коју ваздухоплов причини трећим лицима на земљи.

Поред осигурања из става 1. овог члана могу се осигурати и превознина, трошкови осигурања, очекивани добитак, заложно и остала права и материјалне користи које постоје или се оправдано могу очекивати у вези са ваздушним саобраћајем, а могу се проценити у новцу.

Уговор на одређено време или за одређени лет

Члан 116.

Уговор о осигурању у ваздушном саобраћају закључује се на одређено време, а може се закључити и за одређени лет.

Одговорност за штету насталу коришћењем ваздухоплова у лету, за одређени лет, започиње од тренутка стартовања мотора ради полетања у месту поласка наведеном у уговору о осигурању, до тренутка заустављања ваздухоплова непосредно после слетања и престанка рада мотора, у месту одредишта наведеном у уговору о осигурању.

Искључење одговорности

Члан 117.

Из осигурања у ваздушном саобраћају су искључене штете које су настале посредно или непосредно услед недостатка ваздухоплова који утиче на безбедан ваздушни саобраћај, ако је осигураник за њих знао или могао сазнати дужном пажњом, а није спречио настанак штете иако је могао.

Одредба става 1. овог члана не односи се на штете настале услед недостатка ваздухоплова који утиче на безбедан ваздушни саобраћај о којима је осигуравач био обавештен или за које је сазнао на други начин приликом закључивања уговора о осигурању.

Недостацима ваздухоплова који утичу на безбедан ваздушни саобраћај, у смислу овог члана, сматрају се технички недостаци, недовољна опремљеност ваздухоплова и неодговарајућа посада или непрописно оптерећење ваздухоплова.

Сходна примена одредаба других прописа

Члан 118.

На све што овим законом није уређено у вези уговора о осигурању у ваздушном саобраћају, сходно се примењују одредбе закона којим се уређује обавезно осигурање у саобраћају.

2. Одговорност

а) Одговорност за штету коју ваздухоплов у лету причини трећим лицима и стварима на земљи

Члан 119.

Власник, односно корисник ваздухоплова (у даљем тексту: одговорно лице) је одговоран за штету коју коришћењем ваздухоплова у лету причини трећим лицима и стварима на земљи, услед чега наступи смрт или телесна повреда тих лица, односно штета на стварима на земљи, изузев ако докаже да смрт или телесна повреда лица, односно штета на стварима на земљи није наступила као последица коришћења ваздухоплова.

Треће лице из става 1. овог члана је свако лице, изузев путника и летачког, односно помоћног летачког особља које је на дужности током лета.

Одговорно лице је одговорно за штету из става 1. овог члана коју проузрокује лице које је по његовом налогу или за његов рачун, радило на обављању превоза.

За штету из става 1. овог члана одговоран је и купац ваздухоплова као корисник ваздухоплова, ако је штета настала као последица коришћења ваздухоплова узетог у закуп.

Одредба става 1. овог члана односи се и на штету која је наступила самим проласком ваздухоплова кроз ваздушни простор, ако је до штете дошло због непридржавања корисника ваздушног простора одговарајућих прописа о безбедности ваздушног саобраћаја.

Ослобађање од одговорности

Члан 120.

Одговорно лице из члана 119. овог закона ослобађа се од одговорности за штету ако докаже да је штета настала:

- 1) радњом оштећеног лица или другог лица које је радило по налогу или за рачун оштећеног лица;
- 2) радњом трећег лица;
- 3) од неких околности које се налазе изван ваздухоплова, а које се нису могле унапред предвидети, избећи, односно отклонити.

Делимично ослобађање од одговорности

Члан 121.

Ако одговорно лице докаже да је настанку штете делимично допринело оштећено лице или друго лице које је радило по налогу или за рачун оштећеног лица, одговорност одговорног лица за накнаду штете смањује се сразмерно доприносу наведених лица настанку штете.

Ако одговорно лице докаже да је настанку штете делимично допринело треће лице, оно одговара оштећеном солидарно с одговорним лицем, сразмерно својој кривици за причињену штету.

Противправно коришћење ваздухоплова

Члан 122.

Ако је ваздухоплов противправно одузет одговорном лицу и оно није криво за одузимање ваздухоплова, за штету која је настала коришћењем тог ваздухоплова не одговара одговорно лице, него онај ко му је тај ваздухоплов противправно одузео.

Одговорност за штету као последицу удеса ваздухоплова или другог догађаја у којем су учествовала два или више ваздухоплова

Члан 123.

Ако је штета из члана 119. овог закона настала као последица удеса ваздухоплова или другог догађаја од значаја за безбедност ваздушног саобраћаја, а у којем је учествовало два или више ваздухоплова, као и за штету коју заједнички нанесу два или више ваздухоплова, одговара се солидарно.

б) Границе одговорности

Члан 124.

Одговорно лице одговара за штету коју је ваздухоплов причинио стварима на земљи до висине вредности (цене) новог ваздухоплова у време удеса, а највише до износа стварне причињене штете.

Ако се накнада штете досуђује у облику новчане ренте, укупни износ ренте не може бити већи од износа из става 1. овог члана.

На све што овим законом није уређено по питању граница одговорности за штету коју ваздухоплов у лету нанесе трећим лицима и стварима на земљи, сходно се примењују одредбе закона којим се уређује обавезно осигурање у саобраћају.

Случајеви у којима одговорно лице не може да се позива на границе одговорности

Члан 125.

Ако се докаже да је штета проузрокована намерно или крајњом непажњом, одговорно лице се не може позивати на границе одговорности прописане овим законом.

Одговорно лице не може да се позива на границе одговорности ако је штету намерно или крајњом непажњом проузроковало лице које је по његовом налогу или за његов рачун радило на извршењу превоза, ако докаже да је то лице радило ван оквира својих дужности.

Лице које је противправно користило ваздухоплов којим је проузрокована штета нема право да се позива на границе одговорности прописане овим законом.

в) Одговарајућа примена одредаба на стране ваздухоплове

Члан 126.

Одредбе о границама одговорности из овог закона примењују се и на стране ваздухоплове, под условима реципроцитета.

Одговарајућа примена одредби на државне и стране државне ваздухоплове

Члан 127.

Одредбе чл. 119 - 126. овог закона примењују са и на државне ваздухоплове (војне, царинске и полицијске).

На стране државне ваздухоплове, одредбе овог закона примењују се под условима реципроцитета.

Глава V

ЗАСТАРЕЛОСТ ПОТРАЖИВАЊА

Застарелост и почетак времена застарелости

Члан 128.

Потраживање из уговора о превозу, као и регресна потраживања у вези с тим уговором застаревају за две године.

Потраживање из уговора о обављању других комерцијалних делатности у ваздушном саобраћају, потраживање из уговора о закупу ваздухоплова и потраживање за накнаду штете код одговорности из члана 119. овог закона, као и регресна потраживања у вези с тим уговором застаревају за једну годину.

Време застарелости почиње да тече:

- 1) код уговора о превозу путника:
 - (1) у случају смрти, телесне повреде путника или закашњења у превозу - од дана када је ваздухоплов стигао или требало да стигне у место крајњег одредишта,
 - (2) у случају смрти која је наступила после искрцавања путника из ваздухоплова, као последица повреде настале у току превоза - од дана смрти, с тим да тужба мора бити поднесена најкасније у року од три године од дана када је ваздухоплов стигао или је требало да стигне у место крајњег одредишта;
- 2) код превоза ручног пртљага - од дана када је ваздухоплов стигао или је требало да стигне у место крајњег одредишта;
- 3) код превоза предатог (регистрованог) пртљага и ствари:
 - (1) у случају губитка или оштећења - од дана када су предате, односно требало да буду предате у место крајњег одредишта,
 - (2) у случају осталих потраживања - од дана када је потраживање требало испунити;
- 4) код регресних захтева - од дана када је настала обавеза исплате потраживања на основу судске одлуке или на основу сваког другог акта којим се заснива право на регрес;
- 5) код уговора о прихвату и отпреми путника, пртљага и ствари - од дана одређеног у тач. 1) - 3) овог става;
- 6) код уговора о обављању других комерцијалних делатности у ваздушном саобраћају и код уговора о закупу ваздухоплова - од дана доспелости потраживања;
- 7) код одговорности из члана 119. овог закона - од дана када је оштећени сазнао за штету и за лице које је нанело штету, а најкасније у року од три године од дана када је штета настала.

На потраживања из уговора о осигурању, као и на рачунање рока застарелости за потраживања накнаде штете, односно за сва остала потраживања по овом основу, сходно се примењују одредбе закона којим се уређују облигациони односи.

Део трећи
СВОЈИНСКО-ПРАВНИ ОДНОСИ НА ВАЗДУХОПЛОВУ

Глава I
ЗАЈЕДНИЧКЕ ОДРЕДБЕ

1. Својство ваздухоплова

Члан 129.

Ваздухоплов је покретна ствар.

У правном промету ваздухоплов има статус непокретности и на промет ваздухоплова сходно се примењују прописи којима се уређује промет непокретности, нарочито у погледу правне форме уговора којим се тај промет врши, ако овим законом није другачије прописано.

Одредба става 2. овог члана не примењује се код примене пореских прописа.

Право својине

Члан 130.

На ваздухоплову се може стећи право својине и друга стварна права.

Власник ваздухоплова има право да ваздухоплов држи, да га користи и да њиме располаже у границама одређеним законом.

Када се својина и друга стварна права на ваздухоплову стичу на основу правног посла, тај посао је пуноважан ако је закључен у писаном облику.

Право својине на ваздухоплову се може стећи и на основу одлуке суда, односно друге надлежне власти, наслеђивањем или по другим основама, у складу са законом.

Предмет права својине може бити и ваздухоплов у изградњи, као и ствари које су уграђене у ваздухоплов у изградњи.

Ако у Регистар ваздухоплова Републике Србије није што друго уписано, право својине на ваздухоплову у изградњи обухвата и ствари које се налазе у производњи или одржавању, а нису уграђене у ваздухоплов, ако су по својој изградњи одређене искључиво за уградњу у одређени ваздухоплов или за његов припадак или ако су на видљив начин обележене или издвојене за уградњу у тај ваздухоплов.

Сусвојина

Члан 131.

Ваздухоплов и ваздухоплов у изградњи могу бити у сусвојини која се одређује у уделима.

Сваки ималац права сусвојине може, сагласно одредбама овог закона, свој удео на ваздухоплову отуђити или оптеретити.

Упис права својине и других стварних права

Члан 132.

Право својине и друга стварна права на ваздухоплову уписују се у Регистар ваздухоплова Републике Србије и Евиденцију ваздухоплова Републике Србије (у даљем тексту: Регистар).

Изузетно од става 1. овог члана, права по основу уговора о закупу не морају се уписати у Регистар.

На упис ваздухоплова у Регистар, на основ за упис права својине и заложног права, на начин вођења Регистра, као и на поступање органа надлежних за вођење Регистра, сходно се примењују одредбе закона којим се уређује ваздушни саобраћај и прописи донети на основу тог закона.

Постојање законског заложног права

Члан 134.

Законско заложно право на ваздухоплову постоји за:

- 1) судске трошкове учињене у заједничком интересу свих поверилаца у току поступка извршења или обезбеђења ради чувања ваздухоплова или спровођења принудне продаје;
- 2) потраживања која се односе на плаћање које се дугује по основу трагања за ваздухопловом или његовог спасавања;
- 3) потраживања која се односе на ванредне трошкове нужне за очување ваздухоплова.

Упис законског заложног права

Члан 135.

Лице које стекне законско заложно право има право да изврши упис тог заложног права у Регистар у складу са законом којим се уређује ваздушни саобраћај и прописима донетим на основу тог закона.

Намирење потраживања обезбеђених законским заложним правом

Члан 136.

Потраживања обезбеђена законским заложним правом намирују се пре свих осталих потраживања, према редоследу из члана 134. овог закона.

Ако потраживања из члана 134. овог закона имају исти ред првенства, а не могу се у потпуности намирити, намириће се сразмерно.

Код потраживања из члана 134. тачка 2) овог закона касније настало потраживање има предност пред ранијим, а у случају сумње, претпоставља се да су та потраживања настала истовремено.

Принудна продаја ваздухоплова

Члан 137.

У случају принудне продаје ваздухоплова, потраживања за штету која се коришћењем ваздухоплова у лету причини трећим лицима на земљи, услед чега наступи смрт или телесна повреда тих лица, прописана у члану 119. овог

закона, намирују се одмах након намиривања потраживања обезбеђених законским заложним правом.

Престанак законског заложног права

Члан 138.

Законско заложно право на ваздухоплову престаје:

- 1) престанком потраживања обезбеђеног законским заложним правом, укључујући и камате и трошкове;
- 2) истеком рока од једне године од дана настанка потраживања;
- 3) принудном продајом у извршном или стечајном поступку;
- 4) добровољном продајом, под условом:
 - (1) да је извршен упис преноса права својине, односно коришћења у Регистар и да је тај упис објављен на начин како се објављује упис у Регистар привредних субјеката, као и на огласној табли суда на чијој се територији води Регистар у који је ваздухоплов уписан,
 - (2) да поверилац који има законско заложно право у року од 90 дана од дана објављивања огласа о упису преноса права својине, али пре истека рока од годину дана од дана настанка потраживања, не покрене судски поступак за намирење овог потраживања.

Законско заложно право на ваздухоплову које није уписано у Регистар не престаје брисањем ваздухоплова из тог регистра.

Случајеви када законско заложно право не престаје

Члан 139.

Изузетно од одредаба члана 138. тач. 2) и 3) овог закона потраживање обезбеђено законским заложним правом не престаје, ако се у року од годину дана од дана настанка потраживања:

- 1) потраживање забележи у Регистар у који је ваздухоплов уписан;
- 2) странке споразумеју о висини потраживања;
- 3) пред судом поведе поступак за признање овог потраживања, у ком случају суд утврђује да ли постоје оправдани разлози за повраћај у пређашње стање.

Рачунање рока

Члан 140.

Рок из члана 138. став 1. тачка 2) овог закона рачуна се код законског заложног права за потраживање за трошкове и награде за трагање и спасавање, као и за ванредне трошкове нужне за очување ваздухоплова, од дана кад су радње предузете, а за сва остала потраживања од дана њиховог доспећа.

Прекид рока

Члан 141.

Рок из члана 138. став 1. тачка 2) овог закона престаје да тече подношењем тужбе за остваривање потраживања, под условом да се изврши заустављање ваздухоплова или да се забележба поднесене тужбе упише у Регистар у који је ваздухоплов уписан.

Кад пресуда на основу поднесене тужбе која је била предмет забележбе постане извршна, законско заложно право престаје у року од 60 дана од дана извршности пресуде ако поверилац у том року не затражи принудну продају или заустављање ваздухоплова.

Поверилац има право да у том року тражи од суда да потраживање из овог законског заложног права упише као уговорно заложно право са редом првенства према часу кад је забележба тужбе за остваривање законског заложног права уписана у Регистар.

Случај када не престаје потраживање и уступање потраживања

Члан 142.

Престанком законског заложног права не престаје и потраживање које је било обезбеђено тим правом.

Уступањем потраживања обезбеђеног законским заложним правом преноси се и законско заложно право.

Противправно одузимање ваздухоплова

Члан 143.

Одредбе овог закона о законском заложном праву не примењују се у случају да је власнику, односно кориснику ваздухоплов одузет противправном радњом, а поверилац није савестан.

б) Уговорно заложно право на ваздухоплову

Заложно право

Члан 144.

Уговорно заложно право на ваздухоплову је право по коме је поверилац овлашћен да се намири из продајне цене ваздухоплова остварене судском продајом, ако му потраживање обезбеђено уговорним заложним правом не буде намирено о доспелости.

Превознина, накнада за пружање услуге из ваздуха и закупнина, као и награда за извршено трагање за ваздухопловом и спасавање припадају уговорном заложном дужнику, ако није другачије уговорено.

Уговорно заложно право у корист главнице постоји и за трогодишње уговорене или законске камате, доспеле до покретања извршног поступка, камате доспеле у току тог поступка, као и за трошкове уписа уговорног заложног права, парничног и извршног поступка.

Примена заложног права на накнаду из осигурања

Члан 145.

Уговорно заложно право односи се и на накнаду која из осигурања ваздухоплова припада власнику, односно кориснику ваздухоплова, ако није другачије уговорено.

Ако је осигуравач био обавештен о уговорном заложном праву, не може накнаду из осигурања исплатити осигуранику без пристанка уговорног заложног повериоца.

Заложно право на накнади из осигурања престаје ако осигуравач исплати накнаду пре него што га заложни поверилац обавести о постојању заложног права на ваздухоплову.

Трајно повлачење из саобраћаја ваздухоплова оптерећеног заложним правом

Члан 146.

Ваздухоплов оптерећен уговорним заложним правом не може бити трајно повучен из ваздушног саобраћаја без претходног пристанка свих уговорних заложних поверилаца.

Уговорни заложни дужник може захтевати од суда да се ваздухоплов прода на јавној продаји, ако сви уговорни заложни повериоци нису дали свој пристанак.

Подзаложно право

Члан 147.

На уговорном заложном праву на ваздухоплову може се засновати подзаложно право у корист трећих лица.

Ако је засновано подзаложно право у корист трећих лица, уговорни заложни дужник може намирити свој дуг уговорном заложном повериоцу само ако то дозволи уговорни подзаложни поверилац или ако дужник износ положи у депозит код суда.

Уговорно заложно право остаје на снази за потраживање уговорног подзаложног повериоца, ако уговорни заложни дужник не поступи по одредби става 2. овог члана.

Уговорно заложно право на сувласничком делу

Члан 148.

За заснивање уговорног заложног права на сувласничком делу на ваздухоплову потребан је пристанак сувласника чији удели заједно чине више од половине вредности ваздухоплова.

Ако су уговорним заложним правом оптерећени сувласнички удели који чине више од половине вредности ваздухоплова уговорни заложни поверилац може тражити продају целог ваздухоплова, али се намирење његовог потраживања може вршити само из дела продајне цене који се односи на уделе оптерећене тим уговорним заложним правом.

Одредба става 2. овог члана односи се и на трошкове одржавања.

Заједничко уговорно заложно право

Члан 149.

Уговорно заложно право може се уписати за исто потраживање неподељено на два или више ваздухоплова или на два или више уговорних заложних потраживања (заједничко уговорно заложно право).

У случају из става 1. овог члана поверилац је овлашћен да тражи намирење целог потраживања из сваког појединог ваздухоплова оптерећеног уговорним заложним правом.

Ред првенства

Члан 150.

Уговорно заложно право и његов ред првенства, стечен уписом у Регистар, не престаје брисањем ваздухоплова из Регистра и ако је брисање уследило због тога што је ваздухоплов постао трајно неупотребљив, нестало или је из других разлога престао да се користи.

Престанак уговорног заложног права

Члан 151.

Уговорно заложно право престаје:

- 1) брисањем из Регистра;
- 2) продајом ваздухоплова у извршном или стечајном поступку.

Заложно право уписано у страни регистар

Члан 152.

Заложно право уписано у страни регистар ваздухоплова на ваздухоплову који накнадно стекне државну припадност Републике Србије уписаће се у Регистар као предбележба уговорног заложног права, ако је то наведено у исправи о брисању ваздухоплова из страног регистра, с тим што ће му се признати ред првенства према часу који је био меродаван за утврђивање његовог реда првенства у страном регистру.

Уговорни заложни поверилац из става 1. овог члана мора да за уписану предбележбу поднесе доказе у року од 30 дана од дана уписа предбележбе.

Сходна примена одредби

Члан 153.

Ако овим законом није другачије уређено, на уговорно заложно право на ваздухоплову сходно се примењују одредбе закона којим се уређује хипотека.

в) Судско заложно право

Принудно судско заложно право

Члан 154.

Принудно судско заложно право стиче се на основу одлуке суда донете у поступку принудног обезбеђења потраживања.

Услови под којима суд може да одлучи да се успостави принудно заложно право прописани су законом којим се уређује судски поступак обезбеђења новчаних потраживања.

Корисник права из става 1. овог члана овлашћен је да обезбеди упис тог права у Регистар.

Накнада штете коју ваздухоплов у лету причини на земљи у случају принудне продаје ваздухоплова

Члан 155.

У случају принудне продаје ваздухоплова, потраживања за штету која се коришћењем ваздухоплова у лету причини трећим лицима и стварима на земљи, услед чега наступи смрт или телесна повреда тих лица, односно оштећење или уништење ствари на земљи, у складу са чланом 119. овог закона намирају се пре захтева заложних поверилаца, али највише до 20% од достигнуте продајне цене ваздухоплова.

Упис судског заложног права које је било уписано у страни регистар ваздухоплова

Члан 156.

Судско заложно право на ваздухоплову који накнадно стекне државну припадност Републике Србије, а које је било уписано у страни регистар ваздухоплова, уписује се у Регистар као предбележка судског заложног права, ако је то наведено у исправи о брисању ваздухоплова из страног регистра, с тим да ће му се признати ред првенства према тренутку који је био меродаван за утврђивање његовог реда првенства у страном регистру ваздухоплова.

Поверилац из става 1. овог члана мора да оправда предбележбу у року од 30 дана од дана њеног уписа.

Судско заложно право на два или више ваздухоплова

Члан 157.

За исто потраживање судско заложно право се може уписати истовремено на два или више ваздухоплова.

У случају из става 1. овог члана поверилац има право да тражи намирење целог потраживања из сваког појединачног ваздухоплова оптерећеног судским заложним правом.

Део четврти

ПОСТУПАК ИЗВРШЕЊА И ОБЕЗБЕЂЕЊА НА ВАЗДУХОПЛОВУ

Кад се може допустити извршење и обезбеђење на ваздухоплову

Члан 158.

Принудно извршење судске одлуке које гласи на испуњење обавезе, као и ради обезбеђења потраживања на ваздухоплову може се вршити ако се ваздухоплов налази на територији Републике Србије.

Извршење и обезбеђење може се дозволити и на ваздухоплову који се не налази на територији Републике Србије ако је уписан у Регистар.

Изузеће

Члан 159.

Предмет извршења или обезбеђења не могу бити:

1) државни ваздухоплов, ваздухоплов који се користи за медицински превоз и ваздухоплови који се користи за гашење пожара;

2) страни ваздухоплов који у складу са важећим прописима прелеће територију Републике Србије или слеће на аеродром на територији Републике Србије због више силе или ради безбедности ваздушног саобраћаја (ваздухоплов у нужди), док виша сила или разлози безбедности ваздушног саобраћаја трају, као и када слети по наређењу надлежног органа.

Ваздухоплов из става 1. тачка 2) овог члана може бити предмет извршења или обезбеђења ако се поступак спроводи ради извршења или обезбеђења потраживања које је настало за време прелета или задржавања ваздухоплова на територији Републике Србије.

Заштита делатности

Члан 160.

Предмет извршења продајом ваздухоплова не може да буде ваздухоплов који представља основно средство и неопходан је за обављање основне делатности привредног друштва, другог правног лица или предузетника против кога се спроводи извршење.

Одредба става 1. овог члана не односи се на извршење продајом ради остваривања потраживања тражиоца извршења ако се ради о потраживању обезбеђеном уговорним заложним правом или ако се ради о намирењу неког потраживања обезбеђеног законским заложним правом.

Одредба става 1. овог члана не односи се на извршење продајом ради намирења потраживања која произлазе из:

1) штете настале на земљи због смрти или телесне повреде лица које је проузроковао ваздухоплов у лету на коме се спроводи извршење или које су претрпела лица у ваздухоплову услед искоришћавања тог ваздухоплова;

2) трагања и спасавања, пружања помоћи или чувања ваздухоплова;

3) уговора о превозу или другог уговора о искоришћавању ваздухоплова који је предмет извршења;

4) снабдевања, поправке ваздухоплова и опреме ваздухоплова који је предмет извршења.

Привремена мера заустављања и чувања ваздухоплова

Члан 161.

Привремена мера заустављања и чувања ваздухоплова не може се допустити у току извршења јавног авио-превоза ако се ваздухоплов налази непосредно пред полетањем или наставља раније започети превоз.

Заустављање и чување ваздухоплова из става 2. овог члана може се дозволити ако се поступак спроводи ради извршења потраживања насталог у вези с тим превозом.

Одредбе овог члана примењују се и на страни ваздухоплов, под условима реципроцитета.

Ослобођење од заустављања или чувања ваздухоплова

Члан 162.

Ако се привремена мера одређује ради обезбеђења новчаних потраживања, ваздухоплов ће се ослободити заустављања или чувања ако авио-превозилац да обезбеђење у висини износа потраживања за које се тражи заустављање, под условима да је то обезбеђење расположиво и преносиво у корист поверилаца.

Висина обезбеђења из става 1. овог члана не може бити већа од износа ограничене одговорности, ако се ради о потраживањима за која дужник може ограничити своју одговорност.

Кад један од домаћих судова на основу одредбе става 1. овог члана ослободи ваздухоплов од заустављања, ниједан други домаћи суд не може дозволити заустављање тог или било ког другог ваздухоплова за исто потраживање и за истог повериоца, под условом да је дато обезбеђење расположиво и преносиво у корист повериоца.

Надлежност судова за одлучивање о предлогу за извршење и обезбеђење

Члан 163.

За одлучивање о предлогу за извршење и обезбеђење стварно је надлежан суд на чијој територији се води Регистар у који је ваздухоплов уписан.

Извршење спроводи стварно надлежан суд на чијој се територији у време спровођења извршења налази ваздухоплов који је предмет извршења.

О предлогу за извршење и спровођење извршења на страном ваздухоплову и на домаћем ваздухоплову који није уписан у Регистар, решава и извршење спроводи стварно надлежан суд на чијој се територији налази предмет извршења у време подношења предлога за извршење.

Надлежност судова за одређивање привремених мера и за обезбеђење на стварима

Члан 164.

О предлогу за одређивање привремених мера на ваздухоплову решава и привремене мере спроводи стварно надлежан суд на чијој територији се ваздухоплов налази у време подношења предлога за одређивање привремених мера, односно у време спровођења привремених мера.

За извршење, односно за обезбеђење на стварима које се ради превоза налазе на ваздухоплову на коме се спроводи извршење или обезбеђење искључиво је надлежан суд који спроводи извршење, односно обезбеђење на ваздухоплову.

Надлежно тело којем се достављају одређени предлози

Члан 165.

Предлог за принудну продају ваздухоплова који је уписан у Регистар, предлог за заснивање принудног судског заложног права или за предбележбу принудног судског заложног права на ваздухоплову или на праву укњиженом на њему подноси се Директорату.

Директорат ће предлоге из става 1. овог члана хитно доставити надлежном суду.

Време предаје предлога Директорату сматра се као време предаје предлога надлежном суду.

Одговарајућа примена других прописа

Члан 166.

Ако овим законом није другачије одређено, на поступак извршења и обезбеђења на ваздухоплову у ваздушном саобраћају, као и на обезбеђење на стварима сходно се примењују одредбе закона којим се уређују поступак извршења и обезбеђења у водном саобраћају.

Део пети

МЕРОДАВНО ПРАВО

Примена одредаба овог закона на односе који настају у међународном ваздушном саобраћају

Члан 167.

Одредбе овог закона о уговорима о превозу путника и ствари не примењују се на односе који настају у међународном ваздушном саобраћају, ако су странке уговориле примену одређеног другог права.

Уговорима из става 1. овог члана не могу се уговорити одредбе које су у супротности са одредбама Монреалске конвенције и *ECAA* споразума.

Одређивање меродавног права код уговора о осигурању

Члан 168.

На уговор о осигурању у ваздушном саобраћају и односе који из њега произлазе примењује се право седишта осигуравача уз услов:

1) да странке нису изричито одредиле право које се мора применити на уговор, а њихова намера о примени одређеног права се не може утврдити ни из околности случаја;

2) да се право чију су примену странке одредиле не може применити на део тог уговора или на неки однос из тог уговора - или само на тај део уговора, односно на правни однос из тог уговора.

Изузетно од одредаба става 1. овог члана, на односе из уговора о осигурању у ваздушном саобраћају примењује се домаће право ако су сва заинтересована лица у том уговору држављани Републике Србије с пребивалиштем у Републици Србији или правна лица чије је седиште у

Републици Србији, а реч је о осигураним предметима који су изложени покривеним ризицима искључиво на територији Републике Србије.

**Одређивање меродавног права по којем се
просуђује облик уговора**

Члан 169.

Уговор и свака друга правна радња извршена у испуњењу тог уговора ваљани су у погледу форме ако је уговор закључен, односно радња извршена у облику који је прописан правом места државе у којој је закључен уговор, односно извршена радња или правом према коме се оцењују главна права и главне обавезе из уговора.

**Одређивање меродавног права у споровима о праву својине,
заложном праву и другим правима на ваздухоплову**

Члан 170.

У споровима о праву својине, zaloжном праву и другим правима на ваздухоплову примењује се право државе у којој је ваздухоплов регистрован.

**Одређивање меродавног права по којем се одређује
одговорност за штету коју ваздухоплов
у лету нанесе на земљи**

Члан 171.

На одговорност за штету коју ваздухоплов у лету нанесе на земљи из члана 119. овог закона примењује се право државе на чијој је територији штета причињена.

Када се не примењује страно право

Члан 172.

Одредбе страног права не примењују се ако би се дејство примене очигледно противило јавном поретку Републике Србије.

Део шести

НАДЗОР

Глава I

**НАДЗОР КОЈИ ПРОИСТИЧЕ ИЗ ПОТВРЂЕНИХ МЕЂУНАРОДНИХ
УГОВОРА**

Надзорна овлашћења Директората

Члан 173.

Директорат је тело Републике Србије, према прописима Европске уније, које се стара о примени одредаба овог закона које се односе на поштовање права гарантованих путницима, за летове чије је место поласка аеродром на територији Републике Србије или им је место поласка аеродром државе која није наведена у члану 8. став 2. тачка 1) овог закона, под условом да је место

крајњег одредишта аеродром на територији Републике Србије и да лет обавља авио-превозилац стране потписнице ЕСАА споразума.

Директорат је тело Републике Србије, према прописима Европске уније, које се стара о примени одредаба овог закона које се односе на права лица са инвалидитетом и лица са смањеном покретљивошћу, ако се ради о аеродрому из члана 37. став 1. овог закона и предузима све потребне мере за поштовање права лица са инвалидитетом или лица са смањеном покретљивошћу и обавештавање тих лица о њиховим правима из Закона.

У складу са преузетим међународним обавезама, Европска комисија се обавештава о овлашћењима Директората из ст. 1. и 2. овог члана.

Глава II

ИНСПЕКЦИЈСКИ НАДЗОР

Појам инспекцијског надзора и овлашћења ваздухопловних инспектора

Члан 174.

Инспекцијски надзор над применом овог закона, релевантних међународних прописа и подзаконског акта донетог на основу овог закона, у делу права путника код ускраћивања укрцавања, отказивања летова и кашњења летова и права лица са инвалидитетом и лица са смањеном покретљивошћу Директорат врши преко ваздухопловних инспектора.

Ваздухопловни инспектор, у спровођењу поступка инспекцијског надзора из става 1. овог члана, има овлашћења прописана законом којим се уређује ваздушни саобраћај.

Део седми

КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

Прекршаји

Члан 175.

Новчаном казном од 100.000 до 400.000 динара казниће се за прекршај привредно друштво - стварни авио-превозилац, ако:

- 1) путницима којима ускрати укрцавање против њихове воље, одмах не надокнади штету у складу са чланом 12. овог закона и не пружи им помоћ из чл. 13. и 14. овог закона (члан 9. став 4);
- 2) у случају отказивања лета, путницима не пружи помоћ, односно не надокнади штету у складу са чланом 10. став 1. овог закона;
- 3) не обавести путнике о другим могућностима превоза (члан 10. став 2);
- 4) у случају кашњења лета путницима не пружи одговарајућу помоћ (члан 11. став 1);
- 5) у случајевима позивања путника на члан 12. овог закона путницима не накнади штету у износима и под условима прописаним тим чланом;

6) у случајевима позивања путника на члан 13. овог закона поступи супротно одредбама тог члана;

7) у случајевима позивања путника на члан 14. овог закона поступи супротно одредбама тог члана;

8) у року од седам дана не врати трошкове путнику којег је сместио у класу нижу од оне за коју је путник купио путну карту (члан 15. став 2);

9) лицу са смањеном покретљивошћу и свим лицима или сертификованим псима водичима у њиховој пратњи и деци без пратње не да приоритет у превозу и не збрине их у складу са чланом 14. овог закона (члан 16);

10) не обезбеди да се на пулту за пријављивање путника за лет истакне читко исписано и јасно видљиво обавештење за путнике, сваком путнику којем ускрати укрцавање или откаже лет, као и сваком путнику чији лет касни најмање два часа не уручи писано обавештење које садржи правила по којима се према овом закону остварују право на накнаду штете и помоћ и не користи одговарајуће алтернативне начине за примену одредаба тог члана на слепа лица и лица са оштећењем вида (члан 19);

11) најкасније 15 дана по утврђивању идентитета физичког лица које има право на накнаду штете не изврши авансно плаћање сразмерно претрпљеној материјалној штети (члан 30. став 1);

12) приликом продаје превоза, не упозна путнике са изводима из главних одредаба које уређују одговорност авио-превозиоца у односу на путнике и њихов пртљаг, укључујући рокове за подношење тужбе за накнаду штете и могућност давања посебне изјаве о пртљагу и изводе о одговорности авио-превозиоца не учини доступним путницима на свим продајним местима укључујући телефонску продају или продају путем интернета (члан 31. став 1);

13) сваком путнику не преда писано обавештење о граници одговорности авио-превозиоца која важи за тај лет (члан 33);

14) због инвалидитета или смањене покретљивости, одбије да прихвати резервацију за лет ваздухопловом, односно одбије да укрца лице са инвалидитетом или лице са смањеном покретљивошћу под условом да оно има важећу путну карту и резервацију (члан 38);

15) не учине расположивим јавности безбедносна правила која се примењују на превоз лица са инвалидитетом или лица са смањеном покретљивошћу, као и сва могућа ограничења у вези с њиховим превозом или опремом за кретање која су узрокована величином ваздухоплова (члан 39. став 5);

16) не обавести писаним путем лице са инвалидитетом или лице са смањеном покретљивошћу, у року од пет радних дана од захтева, о разлозима за одбијање прихватања резервације лица са инвалидитетом или лица са смањеном покретљивошћу, односно за одбијање захтева да то лице буде праћено од другог лица које је способно да му пружи одговарајућу помоћ (члан 39. став 8);

17) не обезбеди помоћ и друге начине који су потребни лицима са инвалидитетом и лицима са смањеном покретљивошћу у складу са чланом 50. овог закона.

Новчаном казном од 100.000 до 400.000 динара казниће се предузетник - стварни авио-превозилац за прекршај из става 1. овог члана.

За прекршај из става 1. овог члана, казниће се и одговорно лице стварног авио-превозиоца новчаном казном од 50.000 до 100.000 динара.

Члан 176.

Новчаном казном од 100.000 до 400.000 динара казниће се за прекршај привредно друштво - тело које управља аеродромом ако:

1) не одреди тачке за долазак и одлазак или тачку која је под његовом директном контролом и унутар или изван зграда терминала, на којима лица са инвалидитетом или лица са смањеном покретљивошћу могу са лакоћом да најаве свој долазак на аеродром и захтевају помоћ (члан 40. став 1);

2) не одвоји пословне рачуне за делатности које су повезане са пружањем помоћи лицима са инвалидитетом или лицима са смањеном покретљивошћу, од пословних рачуна за друге делатности, сагласно важећој пословној пракси (члан 43. став 6);

3) не обезбеди помоћ и друге начине који су потребни лицима са инвалидитетом и лицима са смањеном покретљивошћу у складу са чланом 49. овог закона.

Новчаном казном од 100.000 до 400.000 динара казниће се предузетник - тело које управља аеродромом за прекршај из става 1. овог члана.

За прекршај из става 1. овог члана, казниће се и одговорно лице у телу из става 1. овог члана новчаном казном од 50.000 до 100.000 динара.

Обавештење о казним одредбама

Члан 177.

О казним одредбама прописаним за кршење одредаба овог закона које се односе на права лица са инвалидитетом и лица са смањеном покретљивошћу и о накнадним изменама и допунама тих одредаба обавештава се Европска комисија.

Део осми

ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Примена овог закона

Члан 178.

На односе настале пре дана ступања на снагу овог закона примењују се прописи који су били на снази у време настанка тих односа.

Престанак важења других прописа

Члан 179.

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о облигационим и основама својинско-правних односа у ваздушном саобраћају („Службени лист СРЈ”, бр. 12/98 и 15/98) и Одлука о новчаним износима до којих се ограничава одговорност авио-превозилаца у ваздушном саобраћају („Службени лист СРЈ”, број 12/99).

Ступање на снагу овог закона

Члан 180.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.